

Przegląd Prawa Egzekucyjnego

Nr 3/2021

ISSN 1731-030X

W numerze:

Tomasz Sobecki

Wykonanie i egzekucja grzywien
nałożonych w postępowaniu karnym

Cezary Paweł Waldziński

Obowiązek uzupełnienia wykształcenia
przez komorników sądowych – rozważania
illa in extremis limitibus

CURRENDA

Przegląd Prawa Egzekucyjnego

PRZEGLĄD PRAWA EGZEKUCYJNEGO

Miesięcznik

KOMITET REDAKCYJNY:

REDAKTOR NACZELNY

Prof. dr hab. Sławomir Cieślak

REDAKTORZY TEMATYCZNI

Prof. dr hab. Janusz Jankowski – prawo postępowania egzekucyjnego

Dr Tomasz Banach – prawo dotyczące ustroju samorządu komorniczego

REDAKTOR PROWADZĄCY I JĘZYKOWY

Mgr Magdalena Ruzicka – język polski

SEKRETARZ REDAKCJI

Mgr Magdalena Ruzicka

RADA NAUKOWA

PRZEWODNICZĄCY

Prof. dr hab. Janusz Jankowski

CZŁONKOWIE

Dr Elena Borisova

Prof. dr Laura Ervo

Prof. dr hab. Svetlana Fursa

Prof. dr Yevhen Fursa

Prof. Viktória Harsági

Prof. dr hab. Andrzej Jakubecki

Prof. dr Johann Kindl

Prof. dr hab. Vytautas Nekrošius

Prof. dr Álvaro Pérez Ragone

Prof. Joan Picó i Junoy

Prof. Ricardo Sichel

Dr John Sorabji

Dr hab. Dmitriy Toumanov

Dr hab. Vladimir Yarkov

Dr Tomasz Banach

Dr Anna Barańska

Prof. UŁ dr hab. Michał Krakowiak

Dr Rafał Łyszczek

Dr Mariusz Sorysz

LISTA RECENZENTÓW CZASOPISMA

Prof. Natalie Fricero

Prof. ASzWoj dr hab. Agnieszka Góra-Błaszczkowska

Prof. dr hab. Elwira Marszałkowska-Krześ

Prof. UW r dr hab. Izabella Gil

Prof. UAM dr hab. Andrzej Jarocho

Wersją pierwotną czasopisma jest wersja drukowana.

Redakcja nie zwraca niezamówionych tekstów oraz zastrzega sobie prawo do skracania tekstów. Uprzejmie informujemy, że przesłanie tekstu artykułu czy opracowania na adres redakcji wiąże się ze zgodą na jego ewentualne opublikowanie na łamach czasopisma i przeniesieniem na wydawnictwo przysługujących do niego praw autorskich. W przypadku zaistnienia okoliczności uniemożliwiających przeniesienie praw autorskich do tekstu na wydawcę, autor zobowiązany jest niezwłocznie powiadomić o tym fakcie redakcję. Redakcja zastrzega sobie także prawo do dokonywania w nadesłanych tekstach skrótów, poprawek stylistycznych, językowych i interpunkcyjnych, wprowadzania śródtytułów, a także innych zmian, niemających jednak wpływu na ich zawartość merytoryczną. Tezy zawarte w artykułach stanowią wyraz poglądów autorów i nie muszą odzwierciedlać poglądów Redakcji.

Nakład 600 egz.

Sopot 2021

© Copyright by

Currenda Spółka z o.o.

ISSN 1731-030X

Currenda Sp. z o.o.

al. Niepodległości 703A, 81-853 Sopot

e-mail redakcji: ppe@currenda.pl

Sekretarz redakcji: Magdalena Ruzicka

Kontakt mailowy do red. prowadzącego: magdalena.ruzicka@currenda.pl

tel.: 664 962 310; 58 550 38 75

www.sklep.currenda.pl

www.currenda.pl/przegląd

W NUMERZE:

ARTYKUŁY

- 5 Wykonanie i egzekucja grzywien
nałożonych w postępowaniu karnym**
Enforcement and Execution of Fines
Imposed in Criminal Proceedings
dr Tomasz Sobecki, Najwyższa Izba Kontroli Delegatura w Bydgoszczy
- 21 Obowiązek uzupełnienia wykształcenia
przez komorników sądowych – rozważania
*illa in extremis limitibus***
The Obligation to Complete Education
by Court Bailiffs – Considerations *Illa in Extremis Limitibus*
*dr Cezary Paweł Waldziński, adiunkt w Państwowej
Wyższej Szkole Informatyki i Przedsiębiorczości w Łomży (WNSiH);
sędzia Sądu Okręgowego w Łomży*
- 35 Różnice w uzasadnianiu postanowień wydanych
na posiedzeniu niejawnym na zasadach ogólnych
i w postępowaniu egzekucyjnym**
Differences in the Justification of Court Decisions
(Issued in Closed session on General Terms)
and Enforcement Proceedings
*dr Grzegorz Kamiński, Państwowa Wyższa Szkoła Zawodowa
im. Angelusa Silesiusa w Wałbrzychu*
- 53 Review of the Practice of the Supreme
Court Regarding Enforcement Proceedings**
Przegląd praktyki Sądu Najwyższego
dotyczący postępowań wykonawczych
*Svetlana Belikova, Head of the Department for the Training
of Prosecutors in the Representation of State Interests in the Court of
the Institute for Special Training of the National Academy of Prosecution
of Ukraine, Candidate of Law, Senior Counselor of Justice, Kiev, Ukraine
Olena Draganow, Doctor of Law, Vice-rector for research
work of the University of State Fiscal Service of Ukraine, Irpin, Ukraine*

STRESZCZENIE **Wykonanie i egzekucja grzywien nałożonych w postępowaniu karnym**

Grzywna zaliczana jest do katalogu kar i stanowi środek prawnokarnej reakcji na czyn przestępny przypisany sprawcy przestępstwa. Treścią kary grzywny jest dolegliwość o charakterze finansowym polegająca na obowiązku zapłaty określonej kwoty pieniędzy na rzecz Skarbu Państwa. Kara grzywny może być orzeczona samoistnie, obok innej kary a nawet zamiast niej, występuje ona w trzech różnych kontekstach, w każdym z nich mając do spełnienia do pewnego stopnia odmienną funkcję. W niniejszym opracowaniu omówiono sposób wykonania i egzekucji grzywien nałożonych w postępowaniu karnym.

Słowa kluczowe: grzywna, wykonanie grzywny, egzekucja grzywny, Kodeks karny wykonawczy, postępowanie karne

SUMMARY **Enforcement and Execution of Fines Imposed in Criminal Proceedings**

A fine is included in the penalty catalogue and constitutes a measure of criminal law reaction to an offence assigned to a perpetrator. A fine penalty is defined as a financial hardship consisting in an obligation to pay a specific amount of money to the benefit of the State Treasury. A fine penalty can be imposed automatically, along with a different penalty or instead of it. It is imposed in three different contexts, with a different function in each of them to some extent. This study discusses the mode of enforcement and execution of fines imposed in criminal proceedings.

Keywords: fine, fine enforcement, fine execution, the Executive Penal Code, criminal proceedings

Wykonanie i egzekucja grzywien nałożonych w postępowaniu karnym

Grzywna stosownie do art. 32 Kodeksu karnego¹ zaliczana jest do katalogu kar i stanowi środek prawnokarnej reakcji na czyn przestępny przypisany sprawcy przestępstwa. Treścią kary grzywny jest dolegliwość o charakterze finansowym polegająca na obowiązku zapłaty określonej kwoty na rzecz Skarbu Państwa².

Kara grzywny może być orzeczona samoistnie, obok innej kary, a nawet zamiast niej; występuje ona w trzech różnych kontekstach, w każdym z nich mając do spełnienia do pewnego stopnia odmienną funkcję. W doktrynie wyróżnia się grzywnę orzeczaną jako jedyną karę za przestępstwo, zwaną na ogół grzywną samoistną, grzywnę orzeczaną obok kary pozbawienia wolności, zwaną też kumulatywną, oraz grzywnę związaną z instytucją warunkowego zawieszenia wykonania kary pozbawienia wolności. Ponadto w piśmiennictwie wskazuje się,

¹ Ustawa z dnia 6 czerwca 1977 r. – Kodeks karny (Dz.U. z 2020 r., poz. 1444, t.j. z dnia 25 sierpnia 2020 r. ze zm.); dalej: k.k.

² V. Konarska-Wrzošek, *Kodeks karny. Komentarz*, wyd. 2, pod red. V. Konarskiej-Wrzošek, Warszawa 2018, Lex/el.

że przepisy Kodeksu karnego wykonawczego³ dają podstawę do wyodrębnienia grzywny w funkcji kary zastępczej⁴.

Sąd nakłada na sprawcę czynu zabronionego grzywnę, gdy możliwość taką przewiduje przepis części szczególnej Kodeksu karnego⁵. Grzywnę wymierza się w stawkach dziennych, określając ich liczbę oraz wysokość jednej stawki, przy czym najniższa liczba stawek wynosi 10, zaś najwyższa – 540. Ustalając stawkę dzienną, sąd bierze pod uwagę dochody sprawcy, jego warunki osobiste, rodzinne, stosunki majątkowe i możliwości zarobkowe; stawka dzienna nie może być niższa od 10 złotych, ani też przekraczać 2000 złotych. Sąd może wymierzyć *grzywnę* także obok kary pozbawienia wolności, jeżeli sprawca dopuścił się czynu w celu osiągnięcia korzyści majątkowej lub gdy osiągnął korzyść majątkową⁶.

Sposób wykonania i egzekucji orzeczeń karnych w zakresie zasądzonych grzywien regulują przepisy ustawy z dnia 6 czerwca 1997 r. – Kodeks karny wykonawczy.

W pierwszej kolejności, stosownie do art. 44 k.k.w., sąd wzywa skazanego do uiszczenia *grzywny* w terminie 30 dni, zaś w przypadku jej nieuiszczenia w tym terminie *grzywnę* ściąga się w drodze egzekucji.

W piśmiennictwie wyróżnia się w zakresie ustawowego modelu wykonywania kary grzywny fazy stanowiące określone etapy postępowania wykonawczego wyodrębnione według kryterium czasowego. Wyróżnia się fazę wstępną, egzekucyjną, represyjną, która może przybrać postać wariantu wolnościowego bądź izolacyjnego⁷. Zapis art. 44 k.k.w. dotyczy tzw. fazy wstępnej i egzekucyjnej, wyróżnianej w obrębie ustawowego modelu wykonywania kary grzywny, który ma realizować podstawowy cel postępowania wykonawczego,

³ Ustawa z dnia 6 czerwca 1997 r. – Kodeks karny wykonawczy (Dz.U. z 2021 r., poz. 53, t.j. z dnia 11 stycznia 2021 r.); dalej k.k.w.

⁴ W. Wróbel [w:] *Kodeks karny. Część ogólna. Tom I. Część I. Komentarz do art. 1–52*, wyd. 5, pod red. A. Zolla, Warszawa 2016, Lex/el. Podobnie: J. Majewski, *Kodeks karny. Komentarz do zmian w 2015 r.*, Lex 2015 (teza 7 do art. 75a oraz teza 9 do art. 85).

⁵ W Kodeksie karnym kara grzywny przewidziana jest w sankcji 264 przestępstw.

⁶ Art. 33 k.k.

⁷ W. Dadak, *Grzywna samoistna w stawkach dziennych. Aspekty prawno-karne i kryminologiczne*, Warszawa 2011, s. 175–177.

jakim jest doprowadzenie do uiszczenia grzywny przez skazanego. Określa zarazem dwie formy wykonania podstawowego, tj. wykonanie właściwe oraz wykonanie egzekucyjne o charakterze względnie obligatoryjnym⁸.

Zgodnie z dyspozycją art. 25 § 1 k.k.w. egzekucję grzywny prowadzi się według przepisów Kodeksu postępowania cywilnego⁹ – i to właśnie k.p.c. w głównej mierze określa sposób i zasady jej prowadzenia¹⁰. K. Dąbkiewicz wysuwa zasadne twierdzenie, że odesłanie do przepisów k.p.c. dotyczy samych metod i zasad prowadzenia egzekucji¹¹.

W literaturze przedmiotu wskazuje się, że egzekucja polega na zastosowaniu przez powołane do tego organy egzekucyjne przewidzianych prawem środków przymusu w celu uzyskania od dłużnika należnego wierzycielowi świadczenia ustalonego w odpowiednim akcie (tytule wykonawczym albo tytule egzekucyjnym)¹².

Stosownie do art. 25 § 3 k.k.w. w pierwszej kolejności zaspokojeniu podlegają zasądzone roszczenia cywilne mające na celu naprawienie szkody lub zadośćuczynienie za doznaną krzywdę, a następnie należności sądowe. Jak słusznie zauważa E. Bieńkowska, pierwszeństwo w zakresie egzekwowania roszczeń majątkowych pokrzywdzonego przysługuje nie przed wszystkimi sankcjami i obciążeniami o charakterze finansowym, lecz jedynie przed należnościami sądowymi, czyli kosztami sądowymi i pieniężnymi karami porządkowymi¹³. Nie dotyczy to więc grzywny.

⁸ K. Dąbkiewicz, *Kodeks karny wykonawczy. Komentarz*, wyd. 4, Warszawa 2018, Lex/el.

⁹ Ustawa z dnia 17 listopada 1964 r. – Kodeks postępowania cywilnego (Dz.U. z 2020 r., poz. 1575, t.j. z dnia 14 września 2020 r. ze zm.); dalej: k.p.c.

¹⁰ M. Szulczewski, *Charakter prawny powództw służących obronie przed egzekucją uregulowanych w Kodeksie karnym wykonawczym*, PPE 2018, nr 7, s. 29–46.

¹¹ K. Dąbkiewicz, *op. cit.* Podobnie w: uchwale SN z dnia 9 czerwca 2006 r., I KZP 12/06, OSNKW 2006/7–8/66; postanowieniu SN z dnia 29 sierpnia 2007 r., I KZP 22/07, KZS 2008/1/56; uchwale SN (7) z dnia 20 grudnia 2007 r., I KZP 35/07, OSNKW 2008/1/1.

¹² A. Marciniak, *Postępowanie egzekucyjne w sprawach cywilnych*, Warszawa 2005, s. 6. Podobnie: K. Lubiński, *Uczestnicy sądowego postępowania egzekucyjnego*, PES 1994, nr 5, s. 12; E. Wengerek, *Pojęcie, przedmiot i przesłanki postępowania egzekucyjnego i zabezpieczającego [w:] Wstęp do systemu prawa procesowego cywilnego. Zbiór studiów*, pod red. J. Jodłowskiego, Wrocław 1974, s. 338–339.

¹³ E. Bieńkowska, *Pokrzywdzony w postępowaniu karnym po zmianach z dnia 11 marca 2016 r.*, Prok. i Pr. 2016, nr 10, s. 6–26.

W myśl art. 758 k.p.c. prowadzenie egzekucji wskazanych w art. 25 § 1 k.k.w. należności, w tym grzywny, należy do właściwości sądów rejonowych i działających przy tych sądach komorników. W postępowaniu egzekucyjnym sąd występuje w podwójnej roli: z jednej strony jako organ procesowy w postępowaniu o nadanie klauzuli wykonalności, a z drugiej jako organ egzekucyjny we właściwym postępowaniu egzekucyjnym¹⁴.

Stosownie do § 406 regulaminu urzędowania sądów powszechnych¹⁵, w celu wykonania *grzywny* osoba funkcyjna lub osoba przez nią upoważniona w sądzie, w którym wydano wyrok w pierwszej instancji, bezzwłocznie zarządza wpisanie *grzywny* do dziennika należności sądowych i wzywa skazanego do jej uiszczenia w terminie wskazanym w art. 44 § 1 k.k.w., tj. 30-dniowym. Wezwanie powinno zawierać pouczenie o skutkach nieuiszczenia *grzywny* w wyznaczonym terminie. W razie bezskutecznego jego upływu, grzywnę ściąga się w drodze egzekucji.

Chociaż podstawową zasadą przyjętą w Kodeksie postępowania karnego¹⁶ jest doręczenie pisma bezpośrednio adresatowi¹⁷, to jednak – jak słusznie zauważył J. Kosonoga – nie ma formalnych przeszkód do tego, aby doręczenie wezwania do uiszczenia porządkowej kary grzywny nastąpiło na sali rozpraw lub w sekretariacie sądu. Zdaniem tego autora jest to uzasadnione zwłaszcza w kontekście natychmiastowej wykonalności postanowienia o ukaraniu. W przeciwnym razie doręczenie powinno nastąpić w miejscu zamieszkania ukaranego bądź w miejscu jego stałego zatrudnienia¹⁸, ale również w każdym miejscu, w którym się go zastanie. Wezwanie może być także doręczone

¹⁴ K. Dąbkiewicz, *op. cit.*

¹⁵ Rozporządzenie Ministra Sprawiedliwości z dnia 18 czerwca 2019 r. – Regulamin urzędowania sądów powszechnych (Dz.U. z 2019 r., poz. 1141, z dnia 19 czerwca 2019 r. ze zm.); dalej: r.u.s.p.

¹⁶ Ustawa z dnia 6 czerwca 1997 r. Kodeks postępowania karnego (Dz.U. z 2020 r., poz. 30, t.j. z dnia 9 stycznia 2020 r.); dalej k.p.k.

¹⁷ Art. 132 § 1 k.p.k.

¹⁸ Art. 133 § 3 k.p.k.

za pośrednictwem telefaksu lub poczty elektronicznej¹⁹. W takim wypadku dowodem doręczenia jest potwierdzenie transmisji danych²⁰.

Po bezskutecznym upływie terminu uiszczenia grzywny sąd przesyła komornikowi żądanie wszczęcia egzekucji z dołączonym do niego tytułem wykonawczym. Jak słusznie zauważają Z. Hołda i K. Postulski, do tych dokumentów należy dołączyć również wynikające z akt sprawy informacje mogące ułatwić wszczęcie i prowadzenie egzekucji²¹. W szczególności informacje w zakresie stosunków majątkowych i źródeł dochodu oskarżonego, w tym prowadzonych i zakończonych postępowań podatkowych. Informację tę sąd winien pozyskać drogą elektroniczną²². Ponadto, w myśl art. 12a k.k.w., w wezwaniu do uiszczenia *grzywny* poczytywać się powinno o tym, że w razie nieuiszczenia tej należności w całości w terminie sąd przekaże do biur informacji gospodarczej²³ informację gospodarczą o powstaniu tej zaległości. W sytuacji nieuiszczenia w terminie przez skazanego w całości grzywny sąd niezwłocznie przekazuje informację gospodarczą o powstaniu tej zaległości do biur informacji gospodarczej. Sąd w tym przypadku wykonuje obowiązki wierzyciela.

W sytuacji gdy skazany, z przyczyn od niego niezależnych, nie uiścił grzywny, a wykonanie tej kary w inny sposób okazało się niemożliwe lub niecelowe, sąd może w szczególnie uzasadnionych wypadkach grzywnę umorzyć w części, zaś wyjątkowo – również w całości. Jak słusznie zauważa K. Postulski, niemożność uiszczenia grzywny należy rozumieć w kategoriach obiektywnych. Może to wynikać z przyczyn wprawdzie od skazanego niezależnych, ale związanych z jego osobą (stan zdrowia, inwalidztwo, sytuacja materialna lub rodzinna), jak też niezwiązanych z jego osobą (brak możliwości podjęcia pracy społecznie użytecznej, stan klęski żywiołowej lub inne zdarzenie losowe). Niemożność ta nie

¹⁹ Art. 132 § 3 k.p.k.

²⁰ J. Kosonoga, *System środków dyscyplinujących uczestników postępowania karnego*, Lex 2014.

²¹ Z. Hołda, K. Postulski, *Kodeks karny wykonawczy. Komentarz*, Lex/Arche 2008.

²² Art. 11 k.k.w.

²³ Działających na podstawie ustawy z dnia 9 kwietnia 2010 r. o udostępnianiu informacji gospodarczych i wymianie danych gospodarczych (Dz.U. z 2019 r., poz. 681 i 730).

może być wynikiem podejmowania przez skazanego działań mających na celu uchylenie się od grzywny²⁴. Grzywna może być umorzona tylko wówczas, gdy sąd jest przekonany, że należności tej nie można wykonać ani ściągnąć jej w drodze egzekucji; niemożliwość wykonania grzywny odnosi się do wszelkich jej form. Umorzenie grzywny nie jest uzasadnione, gdy nie wdrożono jeszcze egzekucji komorniczej dla jej egzekwowania, więc nie można przewidzieć, czy byłaby ona bezskuteczna; egzekucji podlegają nie tylko dochody osoby skazanej, ale wszystkie składniki majątku, z których możliwe jest egzekwowanie należności²⁵.

Ponadto nie zarządza się egzekucji, jeżeli z okoliczności sprawy wynika, że byłaby ona bezskuteczna. Na postanowienie sądu w tym zakresie przysługuje zażalenie²⁶.

Stosownie do art. 26 k.k.w. do tytułów egzekucyjnych, w tym orzeczeń wydanych w postępowaniu karnym, w których orzeczono karę grzywny, mają zastosowanie przepisy art. 776–795 k.p.c. Jak słusznie zauważył K. Dąbkiewicz, powyższy przepis k.k.w. jednoznacznie wskazuje, że wszystkie uregulowania zawarte w powołanych artykułach k.p.c. obowiązują przy dokonywaniu czynności procesowych odnoszących się do tytułów egzekucyjnych wydanych w każdym stadium procesu karnego. Definiują one m.in. kategorie orzeczeń stanowiących tytuły egzekucyjne, tryb nadania tytułowi egzekucyjnemu klauzuli wykonalności z urzędu lub na wniosek podmiotu uprawnionego, a także potwierdzają uprawnienie do złożenia zażalenia na postanowienia w tym przedmiocie. Odesłanie zawarte w przywołanym przepisie ma charakter odesłania ścisłego, co oznacza, że wskazane w nim normy k.p.c. są wprost stosowane w postępowaniu wykonawczym²⁷.

²⁴ K. Postulski, *Umorzenie grzywny oraz innych „należności sądowych”*, Prok. i Pr. 2014, nr 5, s. 60–82.

²⁵ Postanowienie SA w Krakowie, II AKZw 327/18, opublikowano KZS 2018/5/35.

²⁶ Art. 51 k.k.w.

²⁷ K. Dąbkiewicz, *op. cit.* Podobnie w: uchwale SN z dnia 20 grudnia 2007 r., I KZP 35/07, OSNKW 2008/1/1; postanowieniu SN z dnia 29 sierpnia 2007 r., I KZP 22/07, KZS 2008/1/56.

Zgodnie z art. 776 k.p.c. podstawą egzekucji jest tytuł wykonawczy. Tytułem wykonawczym jest tytuł egzekucyjny zaopatrzony w klauzulę wykonalności. Postępowanie karne wykonawcze przewiduje, że w przypadku grzywny tytułem egzekucyjnym jest prawomocne orzeczenie sądu, natomiast do nadania klauzuli wykonalności tytułowi egzekucyjnemu właściwy jest – stosownie do art. 781 § 1 k.p.c. – sąd pierwszej instancji, w którym sprawa się toczyła lub toczy. Sąd ten zgodnie art. 782 § 1 k.p.c. nadaje klauzulę jednoosobowo, w przypadku grzywny obowiązuje zasada nadawania jej z urzędu²⁸. Z. Szczurek słusznie podnosi, że sąd nadaje klauzulę wykonalności orzeczeniom sądowym tylko wtedy, gdy orzeczenia te podlegają wykonaniu w drodze egzekucji. W innych przypadkach, gdy orzeczenie nie nadaje się do wykonania, np. gdy wyrok jest prawotwórczy lub ustalający, sąd na wypisie orzeczenia zamiast klauzuli wykonalności zamieszcza wzmiankę stwierdzającą, że orzeczenie jest prawomocne. Tego rodzaju wzmianka często jest konieczna dla osiągnięcia innych skutków prawnych²⁹. Z kolei Sąd Najwyższy wskazuje, że tytułem wykonawczym – w rozumieniu art. 776 k.p.c. – jest wyłącznie jego oryginał. Natomiast egzekucja wszczęta w wyniku wniosku, do którego nie dołączono tytułu wykonawczego, jest egzekucją pozbawioną podstawy, tym niemniej podjęte w jej trakcie czynności pozostają w mocy i zachowują skuteczność aż do chwili prawomocnego umorzenia postępowania egzekucyjnego³⁰.

W postanowieniu o nadaniu klauzuli wykonalności zgodnie z art. 783 k.p.c. wymienia się tytuł egzekucyjny, a w razie potrzeby oznacza świadczenie podlegające egzekucji i zakres egzekucji oraz wskazuje, czy orzeczenie podlega wykonaniu jako prawomocne, czy jako natychmiast wykonalne. Następnie postanowienie to niezwłocznie umieszcza się na tytule egzekucyjnym. Kwestie dotyczące nadania tytułowi egzekucyjnemu klauzuli wykonalności szczegółowo regulują przepisy rozporządzenia Ministra

²⁸ Art. 782 zd. 2 k.p.c.

²⁹ Z. Szczurek, *Kodeks postępowania cywilnego. Postępowanie zabezpieczające i egzekucyjne. Komentarz*, wyd. 3, pod red. Z. Szczurka, Lex 2005.

³⁰ Postanowienie SN z dnia 12 czerwca 1996 r., III CZP 61/96, OSNC 1996/10/132.

Sprawiedliwości z dnia 6 sierpnia 2014 r. w sprawie określenia brzmienia klauzuli wykonalności³¹.

Jak słusznie zauważa J. Zagrodnik, zakres kognicji sądu orzekającego w przedmiocie nadania klauzuli wykonalności zredukowano do zbadania, czy orzeczenie jest prawomocne, ewentualnie natychmiast wykonalne i czy nadaje się do egzekucji. Sąd nie ma w tym wypadku kompetencji do badania zasadności nałożenia np. grzywny³². Podobne stanowisko prezentuje A. Krzeszowiak, który twierdzi, iż nadanie klauzuli wykonalności polega na stwierdzeniu przez sąd, że tytuł egzekucyjny może być podstawą egzekucji oraz jaki jest zakres egzekucji. Nadając klauzulę wykonalności, sąd nie może oceniać np. ważności czynności prawnej, istnienia dochodzonego roszczenia, merytorycznej zasadności roszczeń oraz kwestii przedawnienia. Dotyczy to wszystkich elementów, które powinny być stwierdzone tytułem egzekucyjnym. Badaniu podlegają natomiast kryteria formalne tytułów egzekucyjnych, wykonalność tytułu i dopuszczalność egzekucji³³.

Jak wspomniano wcześniej, komornik wszczyna egzekucję grzywny na żądanie sądu. Żądanie przeprowadzenia egzekucji z urzędu umożliwia prowadzenie egzekucji według wszystkich dopuszczalnych sposobów³⁴, z wyjątkiem egzekucji z nieruchomości. Stosownie do art. 799 k.p.c. skierowanie egzekucji do nieruchomości dłużnika oraz składników jego majątku, do których przepisy o egzekucji z nieruchomości stosuje się odpowiednio, jest możliwe tylko na wniosek wierzyciela. Wierzyciel może wskazać wybrany przez siebie sposób (sposoby) egzekucji. Organ egzekucyjny stosuje sposób egzekucji najmniej uciążliwy dla dłużnika. Jeżeli egzekucja z jednej części majątku dłużnika

³¹ Dz.U. z 2014 r., poz. 1092.

³² J. Zagrodnik, *Metodyka pracy obrońcy i pełnomocnika w sprawach karnych i karnych skarbowych*, Warszawa 2016, Lex/el.

³³ A. Krzeszowiak, A. Rudzińska, *Oświadczenie o poddaniu się egzekucji na rzecz obligatariuszy (uwagi na tle uchwały SN z 28.06.2017 r., III CZP 10/17)*, PPH 2019, nr 3, s. 30–39.

³⁴ Do tych sposobów można zaliczyć egzekucję z: ruchomości, rachunków bankowych, wynagrodzenia za pracę, innych praw majątkowych, wierzytelności, innych wierzytelności, statków morskich.

wystarczy na zaspokojenie wierzyciela, dłużnik może żądać zawieszenia egzekucji z pozostałej części majątku. Jak słusznie zauważa M. Manowska, przepisy postępowania egzekucyjnego nie wprowadzają bezpośredniej sankcji dla wierzyciela, który świadomie łamie zasadę, zgodnie z którą spośród kilku sposobów egzekucji wierzyciel powinien zastosować ten najmniej uciążliwy dla dłużnika. Przeciwnie działanie wierzyciela tylko w wyjątkowych wypadkach może skutkować odpowiedzialnością cywilnoprawną³⁵.

Stosownie do art. 195a k.k.w., jeżeli jednym postanowieniem zabezpieczono grożący przepadek oraz grzywnę, obowiązek naprawienia szkody lub zadośćuczynienia za doznaną krzywdę, świadczenie pieniężne, nawiazkę lub wykonanie orzeczenia o kosztach sądowych w postępowaniu karnym sąd lub prokurator, który wydał to postanowienie, może zlecić jego wykonanie w całości naczelnikowi urzędu skarbowego. Jeżeli orzeczono przepadek, naczelnik urzędu skarbowego prowadzi również egzekucję orzeczonej jednocześnie grzywny i zasądzonych od skazanego kosztów sądowych oraz egzekucję orzeczonego obowiązku naprawienia szkody lub zadośćuczynienia za doznaną krzywdę, świadczenia pieniężnego albo nawiazki. W przepisach k.k.w. brak jest jakichkolwiek postanowień, które derogowałyby stosowanie konkretnych instytucji określonych w przepisach o postępowaniu egzekucyjnym w administracji w odniesieniu do zabezpieczenia majątkowego. Decydując się zatem na dokonywanie zabezpieczenia przez urząd skarbowy, sąd bądź prokurator zobowiązany jest do stosowania wszystkich przepisów ustawy o postępowaniu egzekucyjnym w administracji³⁶, w tym także przewidzianych w Dziale IV u.p.e.a. – Postępowanie zabezpieczające. Przepis art. 155a u.p.e.a. stanowi, że organ egzekucyjny dokonuje zabezpieczenia na wniosek wierzyciela i na podstawie wydanego przez niego zarządzenia zabezpieczenia. Przepisy u.p.e.a. nie przewidują żadnego

³⁵ *Kodeks postępowania cywilnego. Komentarz*, wyd. 3, pod red. M. Manowskiej, LexisNexis 2013. Por. wyrok SN z dnia 24 września 2008 r., II CSK 200/2008, Lexis nr 1949150.

³⁶ Ustawa z dnia 17 czerwca 1966 r. o postępowaniu egzekucyjnym w administracji (Dz.U. z 2020 r., poz. 1427, t.j. z dnia 21 sierpnia 2020 r. ze zm.; dalej: u.p.e.a.).

wyjątku uprawniającego do odstąpienia od stosowania tego swego „tytułu wykonawczego” w postępowaniu zabezpieczającym³⁷.

W sytuacji gdy egzekucja *grzywny* nieprzekraczającej 120 stawek dziennych okaże się bezskuteczna lub z okoliczności sprawy wynika, że byłaby ona bezskuteczna, sąd – stosownie do art. 45 k.k. – może zamienić *grzywnę* na pracę społecznie użyteczną, przyjmując, że 10 stawek dziennych jest równoważnych miesięcowi pracy społecznie użytecznej, z zaokrągleniem w górę – do pełnego miesiąca. Pracę społecznie użyteczną sąd określa w miesiącach oraz ustala wymiar czasu pracy od 20 godzin do 40 godzin w stosunku miesięcznym. Należy zgodzić się z R. Giętkowskim, który twierdzi, że zamiana grzywny na pracę społecznie użyteczną będzie niemożliwa, gdy skazany dotknięty jest chorobą lub kalectwem (w szczególności gdy pobiera rentę z tytułu całkowitej niezdolności do pracy) lub jest w podeszłym wieku, co uniemożliwia mu wykonywanie odpowiedniej dla niego pracy. Również wtedy, gdy w miejscu zamieszkania skazanego lub w innym dopuszczalnym miejscu nie ma odpowiedniej dla skazanego pracy, z uwzględnieniem jego wieku, stanu zdrowia i umiejętności lub posiadanych kwalifikacji³⁸.

Sąd, zamieniając *grzywnę* na pracę społecznie użyteczną zgodnie z art. 53 k.k., kieruje się swoim uznaniem, bacząc, by jej dolegliwość nie przekraczała stopnia winy, uwzględniając stopień społecznej szkodliwości czynu oraz biorąc pod uwagę cele zapobiegawcze i wychowawcze, które ma osiągnąć w stosunku do skazanego, a także potrzeby w zakresie kształtowania świadomości prawnej społeczeństwa.

W przypadku gdy egzekucja *grzywny* okazała się bezskuteczna lub z okoliczności sprawy wynika, że byłaby ona bezskuteczna, sąd na podstawie art. 46 k.k.w. zarządza wykonanie zastępczej kary pozbawienia wolności:

- gdy skazany oświadczy, że nie wyraża zgody na podjęcie pracy społecznie użytecznej albo uchyla się od jej wykonania, lub

³⁷ Wyrok WSA w Szczecinie, I SA/Sz 369/14, opublikowano: orzeczenia.nsa.gov.pl/doc/1595F2F110.

³⁸ R. Giętkowski, *Zamiana grzywny na pracę społecznie użyteczną*, PiP 2004, nr 5, s. 88–97.

- zamiana *grzywny* na pracę społecznie użyteczną jest niemożliwa lub niecelowa.

Zarządzając wykonanie zastępczej kary pozbawienia wolności, sąd przyjmuje, że jeden dzień pozbawienia wolności jest równoważny dwóm stawkom dziennym *grzywny*; kara zastępcza nie może przekroczyć 12 miesięcy pozbawienia wolności, jak również górnej granicy kary pozbawienia wolności za dane przestępstwo, a jeżeli ustawa nie przewiduje za dane przestępstwo kary pozbawienia wolności, górna granica zastępczej kary pozbawienia wolności nie może przekroczyć 6 miesięcy. Należy podzielić pogląd W. Kolanki mówiący, że prawo do stwierdzenia, iż grzywny nie można ściągnąć w drodze egzekucji, pozostawić należy w gestii sądu, który może w tym wypadku oprzeć się na sporządzonym przez komornika protokole lub postanowieniu o umorzeniu postępowania egzekucyjnego (jak to bywa najczęściej) bądź też wniosek taki może wysnuć na podstawie innych dowodów zgromadzonych w postępowaniu wykonawczym. Powyższe stanowisko oczywiście nie zmienia zasady, że karę zastępczą pozbawienia wolności należy traktować jako ostateczność. Ze względu na specyfikę należności, jaką jest grzywna karna, nie zawsze ujawnienie majątku skazanego w postaci nieruchomości musi determinować konieczność kierowania do tejże nieruchomości egzekucji komorniczej jako warunek orzeczenia kary zastępczej pozbawienia wolności, która to kara może *de facto* stanowić dla skazanego mniejszą dolegliwość niż sprzedaż nieruchomości w drodze egzekucji³⁹.

W przypadku gdy *grzywna* została uiszczona w części, prezes sądu lub upoważniony sędzia zgodnie z art. 47 k.k.w. zarządza zmniejszenie kary zastępczej w sposób odpowiadający stosunkowi kwoty zapłaconej do wysokości *grzywny*. Od zastępczej kary pozbawienia wolności lub wykonania pracy, skazany może się w każdym czasie zwolnić przez złożenie kwoty pieniężnej przypadającej jeszcze do uiszczenia tytułem grzywny. Jak słusznie zauważa K. Dąbkiewicz, skazany może „w każdym

³⁹ W. Kolanko, *Z problematyki orzekania i wykonywania zastępczej kary pozbawienia wolności za grzywnę*, *Palestra* 2011, nr 7–8, s. 68–77.

czasie zwolnić się” od zastępczej kary pozbawienia wolności. Użycie tego zwrotu oznacza, że może to nastąpić zarówno po wydaniu przez sąd postanowienia orzekającego wykonanie zastępczej kary pozbawienia wolności, ale jeszcze przed osadzeniem skazanego w zakładzie kar-nym, jak i w trakcie odbywania zastępczej kary pozbawienia wolności. Podobnie będzie w przypadku pracy społecznie użytecznej⁴⁰.

Sąd stosownie do art. 48a k.k.w. może w każdym czasie wstrzy-mać wykonanie zastępczej kary pozbawienia wolności, jeżeli skazany oświadczy na piśmie, że podejmie pracę społecznie użyteczną i podda się rygorom z nią związanym. Wstrzymanie następuje do czasu wykona-nia pracy społecznie użytecznej lub złożenia kwoty pieniężnej przypa-dającej jeszcze do uiszczenia tytułem *grzywny*. Natomiast jeżeli skazany uchyła się od wykonania pracy społecznie użytecznej, sąd zarządza wy-konanie zastępczej kary pozbawienia wolności.

W sytuacji gdy natychmiastowe wykonanie *grzywny* pociągnęłoby dla skazanego lub jego rodziny zbyt ciężkie skutki, sąd w myśl art. 49 k.k.w. może rozłożyć *grzywnę* na raty na czas nieprzekraczający roku, licząc od dnia wydania pierwszego postanowienia w tym zakresie. W wypadkach zasługujących na szczególne uwzględnienie, a zwłaszcza gdy wysokość *grzywny* jest znaczna, można rozłożyć *grzywnę* na raty na okres do 3 lat.

Sąd w uzasadnionych przypadkach może odwołać rozłożenie *grzyw-ny* na raty, np. gdy ujawnią się nowe lub poprzednio nieznane okolicz-ności istotne dla rozstrzygnięcia albo gdy skazany uchybił terminowi płatności choćby jednej raty.

Udzielając skazanemu warunkowego przedterminowego zwolnienia z odbycia reszty kary pozbawienia wolności, sąd penitencjarny zgod-nie z art. 52 k.k.w. może wstrzymać uprzednio zarządzone wykona-nie zastępczej kary pozbawienia wolności. Wówczas okres rozłożenia *grzywny* na raty biegnie od dnia wydania postanowienia o warunkowym przedterminowym zwolnieniu.

⁴⁰ K. Dąbkiewicz, *op. cit.*

Już w sklepie Currendy!
www.sklep.currenda.pl

Sądowe postępowanie egzekucyjne

Nowe rozwiązania prawne

redakcja naukowa
Radosław Flejszar

OSRODEK NAUKOWO-SZKOLENIOWY
PRZY KRAJOWEJ RADZIE KOMORNICZEJ

CURRENDA

DOSTĘPNA W CZYTELNI

www.czytelnia.currenda.pl

Już w sklepie Currendy!
www.sklep.currenda.pl

Stosunek zatrudnienia komornika sądowego

Zagadnienia konstrukcyjne
i wybrane uprawnienia
quasi-pracownicze

Mikołaj Ryłski

PRACTICA

CURRENDA

DOSTĘPNA W CZYTELNI

www.czytelnia.currenda.pl

STRESZCZENIE **Obowiązek uzupełnienia
wykształcenia przez komorników sądowych
– rozważania *illa in extremis limitibus***

Dnia 1 stycznia 2019 r. weszła w życie ustawa z dnia 22 marca 2018 r. o komornikach sądowych, a wraz z nią artykuł 303 wprowadzający obowiązek uzupełnienia wykształcenia przez komorników niespełniających wymogu, o którym mowa w art. 11 ust. 1 pkt 6 u.k.s., a więc wymogu wstępnego w postaci legitymowania się wyższym wykształceniem prawniczym, w terminie 7 lat od dnia wejścia w życie ustawy. W przypadku braku wykonania tego obowiązku w wymienionym terminie powołanie na stanowisko komornika wygasa z mocy prawa. Celem prowadzonej w opracowaniu analizy jest próba udzielenia odpowiedzi na pytanie, czy zachodziła rzeczywista potrzeba wprowadzenia tej regulacji prawnej do polskiego systemu prawnego. Zwrócono uwagę na jeden z organów nadzoru judykacyjnego nad komornikami, tj. referendarza sądowego, który może w postępowaniu egzekucyjnym wykonywać czynności zastrzeżone dla sądu, a więc rozpoznawać skargi na czynności komorników, sprawować nadzór judykacyjny nad komornikami na podstawie art. 759 § 2 k.p.c., czy też podejmować czynności w egzekucji z nieruchomości. W opracowaniu zestawiono ewolucję przesłanek niezbędnych do powołania na stanowisko komornika sądowego z ewolucją wymagań stawianych kandydatom na stanowisko referendarza sądowego.

Słowa kluczowe: *komornik sądowy, referendarz sądowy, nadzór judykacyjny nad komornikiem, obowiązek uzupełnienia wykształcenia przez komorników sądowych*

SUMMARY **The Obligation to Complete Education by Court
Bailiffs – Considerations *Illa in Extremis Limitibus***

On January 1, 2019, the Act dated 22nd of March, 2018 on court bailiffs entered into force, and with it Article 303, introduces the obligation to complete education by bailiffs who do not meet the requirement referred to in Art. 11 (1) (6) of the Bailiffs Act, i.e. the prerequisite in the form of a university degree in law

– within 7 years from the effective date of the act. In the event of failure to fulfill this obligation within the above-mentioned period, the appointment to the position of a bailiff expires by operation of law. The aim of the analyzes carried out in the publication was to try to answer the question whether there was a real need to introduce this legal regulation to the Polish legal system. Thus, the work focuses on one of the judicial supervision authorities over bailiffs, i.e. a court referendary, who may perform activities reserved for the court in enforcement proceedings, i.e. hear complaints against bailiffs' actions, exercise judicial supervision over bailiffs under Art. 2 of the Code of Civil Procedure, or take actions in the enforcement of real estate. Therefore, the study compares the evolution of the prerequisites for the appointment of a court bailiff with the evolution of the requirements for candidates for the position of a court referendary.

Keywords: court bailiff, court referendary, judicial supervision over the bailiff, the obligation to complete education by court bailiffs

Obowiązek uzupełnienia wykształcenia przez komorników sądowych – rozważania *illa in extremis limitibus*

I. Wprowadzenie

Dnia 1 stycznia 2019 r. weszła w życie ustawa z dnia 22 marca 2018 r. o komornikach sądowych¹, a wraz z nią art. 303 wprowadzający obowiązek uzupełnienia wykształcenia przez komorników niespełniających wymogu, o którym mowa w art. 11 ust. 1 pkt 6 u.k.s., a więc wymogu wstępnego w postaci legitymowania się wyższym wykształceniem prawniczym, w terminie 7 lat od dnia wejścia w życie ustawy. W przypadku braku wykonania tego obowiązku w wymienionym terminie powołanie na stanowisko komornika wygasa z mocy prawa, o czym stanowi art. 303 ust. 3 u.k.s.

Wprowadzona zmiana spotkała się z reakcją ze strony Rzecznika Praw Obywatelskich, który na podstawie art. 16 ust. 2 pkt 1 ustawy

¹ T.j. Dz.U. z 2020 r., poz. 121 ze zm.; dalej: u.k.s.

z dnia 15 lipca 1987 r. o Rzeczniku Praw Obywatelskich² wystąpił do Ministra Sprawiedliwości z wnioskiem o podjęcie odpowiedniej inicjatywy ustawodawczej, gdyż – w ocenie Rzecznika Praw Obywatelskich – przepis ten wykazuje cechy retroaktywności, obejmuje bowiem stany faktyczne zaistniałe przed jego wejściem w życie. Regulacja ta pozbawia nabytego już, nieograniczonego w czasie, uprawnienia do powołania na stanowisko komornika sądowego oraz asesora komorniczego osób, które uprawnienie to uzyskały przed wejściem w życie omawianej zmiany. Powoduje to, że powołani na te stanowiska muszą uzupełnić wykształcenie, mimo że w momencie ich powoływania nie istniał wymóg legitymowania się tytułem magistra prawa. Prowadzi to – zdaniem Rzecznika Praw Obywatelskich – do naruszenia wywodzonej z art. 2 Konstytucji RP³ zasady ochrony praw nabytych⁴.

W niniejszym artykule całkowicie pominięto zagadnienia związane z konstytucyjnością omawianej regulacji prawnej, które powinny znaleźć się w centrum rozważań, nie zaś *illa in extremis limitibus*. Kwestie te zostały rzetelnie i szczegółowo przedstawione w przytoczonym wyżej wystąpieniu Rzecznika Praw Obywatelskich z dnia 31 lipca 2019 r., dostępnym powszechnie na stronie internetowej: www.gov.pl.

Celem prowadzonych tu analiz będzie próba udzielenia odpowiedzi na pytanie, czy zachodziła rzeczywista potrzeba wprowadzenia omawianej regulacji do polskiego systemu prawnego. W pierwszej kolejności należy zwrócić uwagę na jeden z organów nadzoru judykacyjnego nad komornikami, tj. referendarza sądowego, któremu ustawodawca powierzył zadania z zakresu ochrony prawnej, inne niż wymiar sprawiedliwości (art. 2 § 2 ustawy z dnia 27 lipca 2001 r. prawo o ustroju sądów powszechnych⁵). Obecnie referendarze mogą podejmować w postępowaniu

² T.j. Dz.U. z 2020 r., poz. 627.

³ Konstytucja Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 2 kwietnia 1997 r. (Dz.U. z 1997 r. Nr 78, poz. 483 ze zm. i spr.).

⁴ Zob. wystąpienie Rzecznika Praw Obywatelskich do Ministra Sprawiedliwości z dnia 31 lipca 2019 r. w sprawie wymogu wyższego wykształcenia prawniczego wobec komorników; źródło: <https://www.rpo.gov.pl> (dostęp: 9.02.2021).

⁵ T.j. Dz.U. z 2020 r., poz. 2072; dalej: u.s.p.

egzekucyjnym czynności zastrzeżone dla sądu, a więc rozpoznawać skargi na czynności komorników, sprawować nadzór judykacyjny nad komornikami na podstawie art. 759 § 2 k.p.c.⁶, czy też podejmować czynności w egzekucji z nieruchomości (np. nadzór nad licytacją, udzielenie przybicia, przysądzenie prawa własności, rozpoznanie zarzutów na plan podziału sumy uzyskanej z egzekucji).

W opracowaniu zestawiono zatem ewolucję przesłanek niezbędnych do powołania na stanowisko komornika sądowego z ewolucją wymagań stawianych kandydatom na stanowisko referendarza sądowego. Pod wieloma względami zawody te są podobne. Zarówno referendarze, jak i komornicy, obok sądów, uczestniczą w realizowaniu konstytucyjnego prawa do sądu, choć w różnych zakresach i etapach.

2. Wymagania wobec kandydata na komornika sądowego w ujęciu historycznym

Analizę historyczną wymagań stawianych kandydatom na stanowisko komornika należy rozpocząć od nieobowiązującej już ustawy z dnia 29 sierpnia 1997 r. o komornikach sądowych i egzekucji⁷. Akt ten wszedł w życie dnia 30 listopada 1997 r. i zmienił dotychczasowe warunki, na jakich można było ubiegać się o powołanie na stanowisko komornika⁸. Zgodnie z art. 10 ust. 1 u.k.s.e. na stanowisko komornika mógł być powołany ten, kto: 1) posiadał obywatelstwo polskie i korzystał z pełni praw cywilnych i obywatelskich, 2) był nieskazitelnego charakteru, 3) ukończył wyższe studia prawnicze lub administracyjne, 4) odbył aplikację komorniczą, 5) złożył egzamin komorniczy i 6) ukończył 25 lat. Wymagania związane z odbyciem aplikacji i złożeniem egzaminu komorniczego nie

⁶ Ustawa z dnia 17 listopada 1964 r. – Kodeks postępowania cywilnego (Dz.U. z 2020 r., poz. 1575 ze zm.).

⁷ T.j. Dz.U. z 2018 r., poz. 1309 ze zm.; dalej: u.k.s.e.

⁸ Przed wejściem w życie tej ustawy kandydat na komornika musiał posiadać wykształcenie co najmniej w zakresie szkoły średniej, co wynikało z § 7 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 31 grudnia 1960 r. o komornikach (Dz.U. z 1961 r. Nr 13, poz. 66 ze zm.).

obowiązywały sędziów, prokuratorów, adwokatów, radców prawnych, notariuszy oraz osób, które ukończyły aplikację sądową, prokuratorską, adwokacką, radcowską lub notarialną, a także osób posiadających stopień doktora nauk prawnych, o czym stanowił art. 10 ust. 2 u.k.s.e.

W przepisach przejściowych u.k.s.e. uregulowano również sytuację komorników sądowych niemających ukończonych wyższych studiów prawnych lub administracyjnych. Zgodnie z art. 102 ust. 1 u.k.s.e. komornicy, którzy w dniu powołania na stanowisko komornika nie ukończyli 35. roku życia, zobowiązani zostali do uzupełnienia kwalifikacji wymaganej w art. 10 ust. 1 pkt 3, a zatem ukończenia wyższych studiów prawnych lub administracyjnych w ciągu 10 lat od dnia wejścia w życie ustawy. Minister Sprawiedliwości mógł jednak, na wniosek prezesa sądu apelacyjnego właściwego dla miejsca działania komornika, zwolnić komornika od spełnienia tego obowiązku, jeżeli przemawiały za tym ważne względy społeczne lub osobiste komornika (art. 102 ust. 2 u.k.s.e.). W przypadku niewykonania tego obowiązku Minister Sprawiedliwości był zobowiązany odwołać komornika ze stanowiska (art. 102 ust. 3 u.k.s.e.). A zatem ustawa z dnia 29 sierpnia 1997 r. o komornikach sądowych i egzekucji nie przewidywała uzupełnienia wykształcenia przez wszystkich komorników nielegitymujących się w dniu jej wejścia w życie dyplomem ukończenia wyższych studiów prawnych lub administracyjnych.

Przepis art. 10 u.k.s.e. obowiązywał w niezmienionej postaci do momentu wejścia w życie ustawy z dnia 24 maja 2007 r. o zmianie ustawy o komornikach sądowych i egzekucji oraz niektórych innych ustaw⁹, tj. do dnia 28 grudnia 2007 r., która nadała jemu nowe brzmienie. Od tego momentu na stanowisko komornika sądowego mogła kandydować osoba, która ukończyła wyższe studia prawne w RP i uzyskała tytuł magistra prawa lub zagraniczne studia prawne uznane w RP. Komornicy, którzy zostali powołani na stanowisko przed wejściem w życie

⁹ Dz.U. z 2007 r. Nr 112, poz. 769.

tej ustawy zgodnie z obowiązującymi wówczas przepisami, a nie spełniali warunku wykształcenia prawniczego, zachowali swój dotychczasowy status.

W trakcie obowiązywania u.k.s.e., tj. do dnia 31 grudnia 2018 r., niejednokrotnie ewoluowały podstawowe wymogi kwalifikacyjne kandydatów na stanowisko komornika sądowego, jednakże nie ma potrzeby omawiania tej kwestii w ramach niniejszego opracowania. Wystarczy jedynie zaznaczyć, że na gruncie u.k.s.e. od dnia 28 grudnia 2007 r. wymóg ukończenia przez kandydata na komornika wyższych studiów prawniczych w RP i uzyskania tytułu magistra prawa lub zagranicznych studiów prawniczych uznanych w RP zawsze obowiązywał. Ustawa ta, mimo jej wielokrotnych nowelizacji, nie przewidywała uzupełnienia wykształcenia przez komorników sądowych.

Dopiero u.k.s. obowiązująca od dnia 1 stycznia 2019 r. nałożyła na komorników sądowych niespełniających tzw. wymogu wstępnego w postaci legitymowania się wyższym wykształceniem prawniczym obowiązek uzupełnienia wykształcenia (art. 303 ust. 1 u.k.s.).

3. Wymagania stawiane kandydatom na referendarza sądowego w ujęciu historycznym

Instytucja referendarza sądowego jako samodzielnej funkcji sędziowskiej wykonującej określone czynności należące do sądów została utworzona ustawą z dnia 21 sierpnia 1997 r. o zmianie ustaw – Prawo o ustroju sądów powszechnych, Kodeks postępowania cywilnego, ustawy o księgach wieczystych i hipotece oraz ustawy o prokuraturze¹⁰, która weszła w życie dnia 1 stycznia 1998 r. Zgodnie z art. 122 § 1 ustawy z dnia 20 czerwca 1985 r. prawo o ustroju sądów powszechnych¹¹, zmienionym u.z.d.u.s.p., w sądach rejonowych mogą być zatrudnieni referendarze sądowi do wykonywania określonych czynności należących

¹⁰ Dz.U. z 1997 r. Nr 117, poz. 752; dalej: u.z.d.u.s.p.

¹¹ T.j. Dz.U. z 1994 Nr 7, poz. 25 ze zm.; dalej: d.u.s.p.

do sądów w zakresie postępowania w sprawach związanych z prowadzeniem ksiąg wieczystych i rejestrów sądowych. Podstawowym założeniem wprowadzenia tej instytucji było odciążenie sędziów w czynnościach o charakterze rejestracyjnym, niezwiązanych bezpośrednio ze sprawowaniem wymiaru sprawiedliwości. Wynikało to z potrzeby zlikwidowania zaległości, jakie powstały przede wszystkim w wydziałach wieczystoksięgowych w związku z rozwojem gospodarki rynkowej i rynku kredytowego w Polsce¹².

Na stanowisko referendarza sądowego zgodnie z art. 122 § 1 d.u.s.p. mógł być minowany ten, kto: 1) posiadał obywatelstwo polskie i korzystał z pełni praw cywilnych i obywatelskich, 2) był nieskazitelnego charakteru, 3) ukończył wyższe studia prawnicze lub wyższe studia administracyjne, 4) odbył aplikację referendarską i złożył egzamin referendarski albo odbył aplikację sądową, prokuratorską, notarialną, adwokacką lub radcowską i złożył odpowiedni egzamin albo złożył egzamin referendarski i 5) ukończył 24 lata. Aplikacja referendarska trwała 6 miesięcy, o czym stanowił art. 122 § 3 d.u.s.p. Przepis ten w niezmienionym kształcie obowiązywał do momentu wejścia w życie ustawy z dnia 27 lipca 2001 r. prawo o ustroju sądów powszechnych¹³. Ustawa ta, obowiązująca od dnia 1 października 2001 r., zmieniła minimalne wymagania wobec kandydata na referendarza sądowego, a także wydłużyła czas trwania aplikacji referendarskiej. Zgodnie z art. 149 § 1 pkt 3 u.s.p. na stanowisko referendarza sądowego mogła ubiegać się osoba, która ukończyła wyższe studia prawnicze w Polsce i uzyskała tytuł magistra lub zagraniczne studia uznane w Polsce. Osoby, które na mocy poprzedniej regulacji prawnej, czyli zgodnie z art. 122 d.u.s.p. ukończyły z wynikiem pozytywnym aplikację referendarską, mając wykształcenie administracyjne, mogły do dnia 31 grudnia 2004 r. ubiegać się o mianowanie na referendarza sądowego, o czym stanowił art. 205a u.s.p. Ustawa z dnia 27 lipca 2001 r., jak

¹² P. Ryłski, *Pozycja ustrojowa i procesowa referendarza sądowego w postępowaniu cywilnym*, Prawo w Działaniu 2011, nr 10, s. 143–144.

¹³ T.j. Dz.U. z 2020 r., poz. 2072; dalej: u.s.p.

i inne akty normatywne, nie przewidywała uzupełnienia wykształcenia przez referendarzy sądowych nieposiadających wyższych studiów prawnych, tak jak to obecnie reguluje art. 303 u.k.s.

Aktualnie system kształcenia referendarzy sądowych został ściśle połączony z kształceniem przyszłych sędziów. W założeniu ustawodawcy stanowisko referendarza sądowego ma być etapem pośrednim między aplikacją a zajmowaniem stanowiska sędziego¹⁴.

4. Zadania powierzone referendarzom sądowym

Zgodnie z art. 2 § 2 u.s.p. referendarze sądowi wykonują w sądach zadania z zakresu ochrony prawnej, inne niż wymiar sprawiedliwości. Referendarz sądowy jest więc organem sądowym spełniającym funkcje o charakterze orzeczniczym, niezaliczającym się do władzy sądowniczej i niesprawującym wymiaru sprawiedliwości¹⁵.

Stosownie do art. 47(1) k.p.c. referendarz sądowy może wykonywać czynności w postępowaniu cywilnym w przypadkach wskazanych w ustawie. W zakresie powierzonych mu czynności referendarz sądowy ma, zależnie od rodzaju podejmowanej czynności, prawa i obowiązki sądu albo przewodniczącego. Tym samym czynności referendarza sądowego zastępują czynności sądu w znaczeniu procesowym. Pozycja referendarza została zrównana z pozycją sądu rozpoznającego konkretną sprawę (czyli w zakresie rozpoznawania sprawy referendarz sądowy ma wszelkie uprawnienia sądu). Wskazać jednak należy, że referendarz sądowy orzeka w sądzie w znaczeniu ustrojowym (w wydziale sądu), sam jednak sądu nie stanowi¹⁶.

Zakres kompetencji referendarza sądowego od kilkunastu lat ulegał stalemu poszerzaniu wraz ze zmianami k.p.c. Na potrzeby niniejszego opracowania wystarczy jedynie wspomnieć o podstawowych kompetencjach

¹⁴ P. Rylski, *Pozycja ustrojowa ..., op. cit.*, s. 171–172.

¹⁵ Uchwała SN z dnia 19 września 2002 r., III CZP 56/02, OSNC 2003/6/80.

¹⁶ Postanowienie SN z dnia 11 stycznia 2019 r., V CSK 523/17, Legalis nr 1861187.

referendarzy sądowych, które kształtowały się w latach 2004– 2019. Aktualnie referendarz sądowy jest upoważniony m.in. do¹⁷:

- wykonywania czynności w postępowaniach dotyczących rejestrów i ewidencji prowadzonych przez sądy, z wyjątkiem przygotowania i prowadzenia rozprawy, odmowy wpisu partii politycznej do ewidencji, wykreślenia wpisu partii politycznej z ewidencji oraz zawieszenia wydawania dziennika lub czasopisma (art. 509(1) § 2 k.p.c.);
- wykonywania czynności w sprawach z zakresu prawa spadkowego, z wyłączeniem prowadzenia rozprawy, zabezpieczenia spadku oraz przesłuchania świadków testamentu ustnego (art. 509(1) § 3 k.p.c.);
- wykonywania czynności w sprawach depozytowych, z wyłączeniem spraw o stwierdzenie likwidacji niepodjętego depozytu (art. 509(1) § 4 k.p.c.);
- orzekania o kosztach w zakresie ich wyliczenia według zasad określonych przez sąd w orzeczeniu kończącym sprawę (art. 108 § 1 k.p.c.);
- wydania postanowienia o ustanowieniu albo odmowie ustanowienia adwokata lub radcy prawnego (art. 123 § 2 k.p.c.);
- wydania zarządzenia w sytuacjach, o których mowa w art. 125 oraz art. 130–130(4) k.p.c. (art. 130(5) k.p.c.);
- wykonywania czynności związanych z ustanowieniem kuratora (art. 69 § 5 k.p.c. i art. 144 § 4 k.p.c.);
- odbycia spotkania informacyjnego w ramach postępowania mediacyjnego (art. 183(8) § 4 k.p.c.);
- wykonywania czynności związanych z nadaniem biegu apelacji (art. 373 § 2 k.p.c.);
- wydawania nakazów zapłaty w postępowaniu nakazowym i upominawczym (art. 480(4) k.p.c.);
- wydawania europejskich nakazów zapłaty oraz zarządzeń (art. 505(16) k.p.c.);

¹⁷ Szerzej na temat kompetencji referendarzy zob.: P. Rylski, *op. cit.*, s. 143 i n.; A.M. Arkuszewska, *Pozycja procesowa referendarza sądowego – de lege lata i de lege ferenda*, Iustitia 2015, nr 3, s. 117 i n.; A. Zieliński [w:] *Kodeks postępowania cywilnego. Komentarz*, pod red. A. Zielińskiego, K. Flagi-Gieruszyńskiej, Legalis 2019, komentarz do art. 47(1).

- wydawania zarządzeń w europejskim postępowaniu w sprawie drobnych roszczeń (art. 505(22) § 2 k.p.c.);
- nadawania klauzuli wykonalności tytułom egzekucyjnym określonym w art. 777 § 1 pkt 1, 1(1) k.p.c. (art. 783 § 3(1) k.p.c.);
- dokonywania czynności sądowych w ramach międzynarodowej pomocy prawnej, w tym doręczania pism sądowych w międzynarodowym postępowaniu cywilnym, z wyjątkiem przeprowadzania dowodu (art. 1130 § 2 k.p.c.);
- zwrotu opłaty (art. 82 u.k.s.c.¹⁸);
- ustalania należności świadków, biegłych, tłumaczy i stron (art. 93 u.k.s.c.);
- zwalniania od kosztów sądowych (art. 118 k.p.c.);
- odraczania lub rozkładania na raty należności sądowych (art. 125 u.k.s.c.).

Ponadto już od dnia 8 września 2016 r. referendarze sądowi mogą wykonywać czynności z zakresu nadzoru judykacyjnego nad komornikami. Zgodnie z art. 759 § 1(1) k.p.c. czynności egzekucyjne zastrzeżone dla sądu mogą być wykonywane przez referendarza sądowego, z wyłączeniem:

- stosowania środków przymusu;
- orzekania o ściągnięciu należności w trybie art. 873 k.p.c.;
- stwierdzenia wygaśnięcia skutków przybicia i utraty rękojmi;
- spraw o egzekucję świadczeń niepieniężnych z wyjątkiem wydania rzeczy ruchomej;
- spraw o egzekucję przez zarząd przymusowy;
- spraw o egzekucję przez sprzedaż przedsiębiorstwa lub gospodarstwa rolnego.

W art. 759 § 1(1) k.p.c. zastosowano konstrukcję ogólną przy określaniu kompetencji referendarzy sądowych w postępowaniu egzekucyjnym. Odstąpiono bowiem od wskazywania konkretnych czynności, które mogą być przez nich wykonywane, a jedynie wymieniono czynności, których nie mogą oni dokonywać. Referendarze sądowi mogą zatem wykonywać czynności z zakresu nadzoru judykacyjnego nad komornikiem

¹⁸ Ustawa z dnia 28 lipca 2005 r. o kosztach sądowych w sprawach cywilnych (t.j. Dz.U. z 2020 r., poz. 755 ze zm.); dalej: u.k.s.c.

bez względu na to, czy jest to nadzór realizowany z urzędu (art. 759 § 2 k.p.c.), czy na skutek skargi na czynności komornika (art. 767 k.p.c.). Do kompetencji referendarzy sądowych w postępowaniu egzekucyjnym należy m.in. nadzór nad licytacją w egzekucji z nieruchomości, udzielenie przybicia, przysądzenie prawa własności, czy też rozpoznanie zarzutów na plan podziału sumy uzyskanej z egzekucji. Zakres ich kompetencji w postępowaniu egzekucyjnym jest szeroki.

Wskazać także należy, że dopuszczalność, skutki i sposób zaskarżania czynności referendarza sądowego w postępowaniu egzekucyjnym zostały odrębnie unormowane w art. 767(3)a § 1 k.p.c., który stanowi, iż wniesienie skargi na postanowienie referendarza sądowego nie powoduje utraty mocy zaskarżonego postanowienia. Norma art. 767(3)a k.p.c., wobec nadania jej szczególnej treści i umiejscowienia wśród przepisów ogólnych postępowania egzekucyjnego, ma charakter szczególny w stosunku do przepisów dotyczących skargi na orzeczenie referendarza sądowego zawartych w art. 398(22)–398(23) k.p.c. Oznacza to, że w razie wniesienia skargi orzeczenie referendarza sądowego nie traci mocy, a sąd, stosując odpowiednio przepisy o zażaleniu, rozpoznaje skargę w składzie jednego sędziego jako sąd drugiej instancji. W postępowaniu egzekucyjnym skarga nie jest środkiem anulacyjnym¹⁹. Po rozpoznaniu skargi sąd utrzymuje w mocy lub zmienia zaskarżone postanowienie, stosując odpowiednio przepisy o zażaleniu (art. 767(3)a § 3 k.p.c.).

5. Wnioski i uwagi końcowe

Komornik posiadający wyższe studia administracyjne jest zobowiązany do uzupełnienia wykształcenia do końca 2026 r., jednakże referendarz sądowy mianowany przed 2005 r. i legitymujący się tożsamym wyższym wykształceniem nie musi tego czynić. Prowadzi to do niezrozumiałej dysharmonii, gdyż organ sprawujący nadzór judykacyjny nad

¹⁹ Postanowienie SN z dnia 6 czerwca 2018 r., III CZP 4/18, Legalis nr 1803670.

komornikiem nie musi mieć wyższych studiów prawnych, natomiast komornik (organ nadzorowany) zobowiązany jest legitymować się ich ukończeniem począwszy od 2027 r. Ponadto uzupełnienie wykształcenia, z oczywistych względów, dotyczy komorników powołanych na stanowisko przed dniem 24 maja 2007 r., a zatem komorników z największym doświadczeniem i wiedzą z zakresu postępowania egzekucyjnego. Nie ulega wątpliwości, że doświadczenie zdobyte podczas długoletniego wykonywania czynności egzekucyjnych jest nieporównywalne z tym, które nabywa się podczas studiów prawnych. Wizytacje kancelarii komorników z długoletnim doświadczeniem zazwyczaj wypadają o wiele lepiej od wizytacji komorników ze znacznie mniejszym stażem pracy na tym stanowisku.

Wskazać jednak należy, że grupa referendarzy sądowych posiadających wyłącznie wyższe wykształcenie administracyjne nie jest liczna. Już od dłuższego czasu stanowiska referendarzy sądowych obsadzone są egzaminowanymi aplikantami sądowymi, którzy nie otrzymali propozycji objęcia stanowiska asesora sądowego. Niemniej jednak ustawodawca nie zdecydował się na wprowadzenie wobec referendarzy sądowych mianowanych przed 2005 r. i legitymujących się dyplomem ukończenia wyższych studiów administracyjnych podobnej regulacji prawnej, jaka jest zawarta w art. 303 u.k.s. Prowadzi to do konstatacji, że omawiana regulacja jest tworem niedającym się racjonalnie uzasadnić, biorąc pod uwagę cały system prawny, nie zaś tylko jego fragment.

Już w sklepie Currendy!
www.sklep.currenda.pl

Upadek zabezpieczenia w postępowaniu cywilnym

Mateusz Wiktor Golak

PRACTICA

CURRENDA

DOSTĘPNA W CZYTELNI

www.czytelnia.currenda.pl

Już w sklepie Currendy!
www.sklep.currenda.pl

Odpowiedzialność dyscyplinarna komornika sądowego

Mariusz Nawrocki

PRACTICA

CURRENDA

DOSTĘPNA W CZYTELNI

www.czytelnia.currenda.pl

STRESZCZENIE **Różnice w uzasadnianiu postanowień wydanych na posiedzeniu niejawnym na zasadach ogólnych i w postępowaniu egzekucyjnym**

Przepis art. 766¹ § 1 k.p.c. określa, że postanowienia wydane na posiedzeniu niejawnym w toku postępowania egzekucyjnego sąd uzasadnia z urzędu, gdy stronie przysługuje środek zaskarżenia, chyba że przepis szczególny stanowi inaczej. Z kolei przepis art. 357 § 2¹ k.p.c. zawiera ogólną zasadę, że postanowienie wydane na posiedzeniu niejawnym sąd uzasadnia tylko wtedy, gdy podlega ono zaskarżeniu, i tylko na żądanie strony zgłoszone w terminie tygodnia od dnia doręczenia postanowienia, zaś postanowienie z uzasadnieniem doręcza się tylko tej stronie, która zażądała sporządzenia uzasadnienia i doręczenia postanowienia z uzasadnieniem. Autor dokonuje analizy przedmiotowych zagadnień i wskazuje, że takie rozróżnienie jest całkowicie niezrozumiałe. Autor postuluje w tym zakresie dokonanie niezbędnych zmian w ustawie procesowej.

Słowa kluczowe: postępowanie cywilne, postępowanie egzekucyjne, posiedzenie niejawne, środki zaskarżenia, zażalenie na postanowienie

SUMMARY **Differences in the Justification of Court Decisions (Issued in Closed session on General Terms) and Enforcement Proceedings**

According to art. 766¹ § 1 Code of Civil Proceedings, a decision that is issued in camera hearing in the course of enforcement proceedings is justified by the court ex officio, if a party is entitled to file a complaint, unless a detailed regulation provides for otherwise. On the other hand, the regulation of art. 357 § 2¹ Code of Civil Proceedings contains a general rule, namely that a decision issued during hearing in camera is justified by the court only if it is subject to complaint, and only upon request of a party submitted within one week of the service of the decision; on the other hand, a decision with the justification is served only to the party that has requested the justification and the service of the decision with justification. The author analyses these issues and indicates that such a differentiation is completely incomprehensible. The author suggests making necessary changes in this scope in the act on civil proceedings.

Keywords: civil proceedings, enforcement proceedings, in camera hearing, appeal measures, complaint against a decision

Różnice w uzasadnianiu postanowień wydanych na posiedzeniu niejawnym na zasadach ogólnych i w postępowaniu egzekucyjnym

1. Wprowadzenie

Kwestia uzasadniania postanowień w trybie art. 766¹ § 1 k.p.c.¹ może budzić wątpliwości, w szczególności w świetle znowelizowanego przepisu art. 357 § 2¹ k.p.c.

Przepis art. 766¹ § 1 k.p.c. określa, że postanowienia wydane na posiedzeniu niejawnym w toku postępowania egzekucyjnego sąd uzasadnia z urzędu, gdy stronie przysługuje środek zaskarżenia, chyba że przepis szczególny stanowi inaczej.

¹ Ustawa z dnia 17 listopada 1964 r. – Kodeks postępowania cywilnego (t.j. Dz.U. z 2020 r., poz. 1575 z późn. zm.).

Z kolei przepis art. 357 § 2¹ k.p.c. zawiera ogólną zasadę, że postanowienie wydane na posiedzeniu niejawnym sąd uzasadnia tylko wtedy, gdy podlega ono zaskarżeniu, i tylko na żądanie strony zgłoszone w terminie tygodnia od dnia doręczenia postanowienia. Postanowienie z uzasadnieniem doręcza się tylko tej stronie, która zażądała sporządzenia uzasadnienia i doręczenia postanowienia z uzasadnieniem.

Takie rozróżnienie jest całkowicie niezrozumiałe, a zatem należałoby je ocenić jako niepotrzebne.

2. Uzasadnianie postanowień wydanych na posiedzeniu niejawnym

Jak już wspomniano, przepis art. 357 § 2¹ k.p.c. zawiera ogólną zasadę odnoszącą się do uzasadniania postanowień wydanych na posiedzeniu niejawnym. Przywołana regulacja została dodana na mocy ustawy z dnia 4 lipca 2019 r. o zmianie ustawy – Kodeks postępowania cywilnego oraz niektórych innych ustaw².

Jedną z zasad postępowania cywilnego jest uregulowana w art. 9 k.p.c. zasada jawności, która znajduje swoje umocowanie w art. 45 Konstytucji RP stanowiącym, że rozpoznawanie spraw przed wszystkimi sądami Rzeczypospolitej Polskiej odbywa się jawnie. Powołana norma wzorowana jest na art. 6 EKPC³, zgodnie z którym każdy ma prawo – przy rozstrzyganiu o jego prawach i obowiązkach o charakterze cywilnym – do sprawiedliwego i publicznego rozpatrzenia jego sprawy w rozsądnym terminie przez niezawisły i bezstronny sąd ustanowiony ustawą.

W postępowaniu cywilnym wskazać można dwa aspekty jawności⁴. Po pierwsze, na jawność wewnętrzną, czyli odnoszącą się do uczestników postępowania, a polegającą na tym, że postępowanie jest jawne dla

² Tj. Dz.U. z 2019 r., poz. 1460; dalej: *Zm.k.p.c.2019*.

³ Konwencja o Ochronie Praw Człowieka i Podstawowych Wolności z dnia 4 listopada 1950 r. (Dz.U. z 1993 r. Nr 61, poz. 284).

⁴ S. Kruszelnicki, *Zasady naczelné procesu cywilnego według polskiej procedury cywilnej*, Głos Sądownictwa 1931, nr 9, s. 475.

osób będących uczestnikami postępowania; po drugie, na jawność zewnętrzną, zwaną też niekiedy jawnością ogólną, a odnoszącą się do publiczności, czyli osób postronnych, niezainteresowanych bezpośrednio rozstrzygnięciem konkretnej sprawy. Przejawem jawności zewnętrznej jest przede wszystkim jawność posiedzeń sądowych i publiczne ogłaszanie orzeczeń. Przejawami jawności wewnętrznej, oprócz jawności posiedzeń sądowych i publicznego ogłaszania orzeczeń, są uprawnienia przysługujące uczestnikom postępowania wskazane w ustawie procesowej. Na przykład zgodnie z przepisem art. 9 § 1 k.p.c. strony i uczestnicy postępowania mają prawo przeglądać akta sprawy i otrzymywać odpisy, kopie lub wyciągi z tych akt. Ponadto treść protokołów i pism może być także udostępniana w postaci elektronicznej za pośrednictwem systemu teleinformatycznego obsługującego postępowanie sądowe albo innego systemu teleinformatycznego służącego udostępnianiu tych protokołów lub pism. Natomiast regulacja zawarta w art. 9 § 2 k.p.c. stanowi, iż strony i uczestnicy postępowania mają prawo do otrzymania z akt sprawy zapisu dźwięku albo obrazu i dźwięku, chyba że protokół został sporządzony wyłącznie pisemnie. Ponadto przewodniczący wydaje z akt sprawy wyłącznie zapis dźwięku, jeżeli wydaniu zapisu obrazu i dźwięku sprzeciwia się ważny interes publiczny lub prywatny.

Skoro jawność zewnętrzna oznacza prawo do publicznego rozpoznania sprawy, zrozumiałe jest, że reguła odbywania posiedzeń jawnych została przewidziana jedynie w postępowaniu rozpoznawczym⁵. W postępowaniu procesowym, zgodnie z art. 148 § 1 k.p.c., jeżeli przepis szczególny nie stanowi inaczej, posiedzenia sądowe są jawne, a sąd orzekający rozpoznaje sprawy na rozprawie. Ponadto, w myśl art. 148 § 2 k.p.c., sąd może skierować sprawę na posiedzenie jawne i wyznaczyć rozprawę także wówczas, gdy sprawa podlega rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym. Natomiast w postępowaniu nieprocesowym rozprawa odbywa się w wypadkach wskazanych w ustawie, zaś w innych wypadkach

⁵ M. Muliński [w:] *Kodeks postępowania cywilnego. Komentarz. Tom 1A. Art. 1–424*¹², pod red. A. Góry-Błaszczkowskiej, Warszawa 2020, art. 9, Nb 4.

wyznaczenie rozprawy zależy od uznania sądu (art. 514 § 1 *in initio* k.p.c.). W innych postępowaniach, czyli w postępowaniach o charakterze pomocniczym, wykonawczym, a także w postępowaniach dotyczących kwestii proceduralnych regułą stanowią posiedzenia niejawne służące szybkiemu i skutecznemu przeprowadzeniu tych postępowań⁶. Przykładowo, wniosek o udzielenie zabezpieczenia podlega rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym, chyba że przepis szczególny stanowi inaczej (art. 735 § 1 k.p.c.). Podobnie, zgodnie z art. 766 zd. 1 k.p.c., sąd rozpoznaje sprawy egzekucyjne na posiedzeniu niejawnym, chyba że zachodzi potrzeba wyznaczenia rozprawy albo wysłuchania na posiedzeniu stron lub innych osób.

Ustawą zmieniającą Kodeks postępowania cywilnego z 2019 roku ustawodawca istotnie zaingerował w zastany porządek prawny. W zakresie, który jest przedmiotem niniejszego opracowania, odnosi się to do jawności posiedzeń sądowych, uznawanych jako najważniejszy aspekt jawności zewnętrznej w sensie przedmiotowym. Zmiany dotyczące tej materii zmierzają do odwrócenia reguły, zgodnie z którą posiedzenia sądowe są jawne, a rozpoznawanie spraw z wyłączeniem jawności to wyjątek. W ocenie ustawodawcy zmiany te miały uprościć i przyspieszyć przebieg postępowania sądowego⁷. Realizacji tego założenia miała służyć gruntowna przebudowa rozwiązań, które utrudniały sprawny tok postępowania i uniemożliwiały szybkie zakończenie sprawy⁸.

W uzasadnieniu projektu ustawy wskazano, że zgodnie z założeniami k.p.c. postanowienia są formą decyzji sądu co do kwestii wypadkowych, formalnych, czyli drugorzędnych i służebnych wobec głównego celu postępowania, którym jest rozstrzygnięcie sporu poprzez wydanie wyroku albo nakazu zapłaty⁹. „Już w obecnym stanie prawnym przeważającą większość postanowień sąd wydaje na posiedzeniu

⁶ *Ibidem*.

⁷ Uzasadnienie projektu ustawy o zmianie ustawy – Kodeks postępowania cywilnego oraz niektórych innych ustaw, druk sejmowy nr 3137, Sejm VIII kadencji, s. 3 i n.

⁸ *Ibidem*.

⁹ *Ibidem*, s. 157.

niejawnym; przypadki, gdy zobligowany jest do wydania go na rozprawie, są marginalne. Jest to efektem trwającej od dziesięcioleci ewolucji przepisów Kodeksu w kierunku poprawy sprawności postępowania. Wydanie postanowienia na posiedzeniu niejawnym zamiast na rozprawie oznacza bowiem ogromny zysk czasowy, wynikający z pominięcia okresu oczekiwania na wolny termin rozprawy. Dopuszczalność wydania każdego postanowienia na posiedzeniu niejawnym będzie więc realizować zasadę szybkości postępowania (rozpoznania sprawy bez zbędnej zwłoki). Niniejszy projekt podsumowuje tę tendencję poprzez wprowadzenie normy, że sąd wydaje postanowienia na posiedzeniu niejawnym¹⁰.

Poglądy wyrażone w uzasadnieniu projektu ustawy budzą słuszne wątpliwości. Wymaganie jawnego rozpatrzenia sprawy, stanowiące istotny składnik odpowiedniego ukształtowania postępowania sądowego, należy łączyć z zasadą publiczności. Natomiast Ustawa zmieniająca Kodeks postępowania cywilnego z 2019 roku poszerza znacząco katalog przypadków, w których sąd może rozpoznać sprawę co do istoty na posiedzeniu niejawnym. „Rozpoznanie sprawy na posiedzeniu niejawnym oznacza, że sąd proceduje na «posiedzeniu gabinetowym», w postępowaniu pisemnym, bez stron (uczestników postępowania), a także z wyłączeniem publiczności. W razie wyznaczenia posiedzenia niejawnego w celu rozpoznania sprawy, strony, co do zasady, nie są zawiadamiane o jego terminie, a o wyniku postępowania dowiadują się z treści otrzymanego orzeczenia. Stanowi to odstępstwo od zasad wyrażonych w art. 9 § 1 zd. 1 *in principio* k.p.c. i art. 148 § 1 *in fine* k.p.c.”¹¹.

Z kwestią rozpoznawania spraw na posiedzeniu niejawnym powiązane jest zagadnienie postanowień wydawanych na tychże posiedzeniach. W ocenie projektodawców, z punktu widzenia sprawności postępowania, wysiłek poświęcony na sporządzenie uzasadnienia postanowienia okazuje się celowy tylko wtedy, gdy zostanie użyty do jego zaskarżenia,

¹⁰ *Ibidem*.

¹¹ A. Gołąb, *Wybrane aspekty zasady jawności w świetle nowelizacji Kodeksu postępowania cywilnego z 4.7.2019 r.* [w:] *Reforma czy kolejna nowelizacja? Uwagi na tle ustawy z 4.7.2019 r. zmieniającej KPC*, pod red. P. Ryłskiego, Warszawa 2020, Nb 1.

natomiast w przypadku tej liczby postanowień, które nie zostaną zaskarżone, zostaje zmarnowany¹². „Ten dodatkowy nakład pracy sędziów i sądów nie stanowił problemu, dopóki obciążenie sądów cywilnych w Polsce pozostawało na akceptowalnym poziomie. Jednak w obecnej sytuacji, w obliczu systematycznie rosnącego obciążenia sądów cywilnych, uwolnienia wymagają również te zasoby, które dotychczas były alokowane do tego zadania. Ponieważ możliwości skarżenia przez strony postanowień sądu są w polskiej procedurze cywilnej nadzwyczaj rozbudowane, to zasoby te kumulują się w niebagatelną ilość czasu i pracy. Najprostszym sposobem osiągnięcia tego celu, zapewniającym jednocześnie osiągnięcie celu informacyjnego w sytuacjach, w których jest on konieczny, jest rozciągnięcie również na postanowienia wydawane na posiedzeniach niejawnych zasady, że ich uzasadnienia sporządza się tylko na wniosek. Z istoty posiedzenia niejawnego wynika, że strony z zasady nie są obecne przy wydawaniu takiego postanowienia. Wobec tego sąd winien im je doręczyć – jednak, odmiennie niż obecnie, bez uzasadnienia. Od chwili tego doręczenia winien biec dla strony termin do złożenia wniosku o doręczenie uzasadnienia. Taka regulacja spowoduje co prawda wydłużenie postępowania o czas potrzebny na doręczenia i termin do złożenia wniosku, jednak z drugiej strony pozwoli zaoszczędzić czas i wysiłek zużywany dotychczas na sporządzanie uzasadnień w sprawach, w których uzasadnienia nie będą żądane. Tych drugich, jak wskazuje praktyka, jest wielokrotnie więcej, wobec czego *per saldo* powinna zostać osiągnięta oszczędność czasu i pracy”¹³.

Mając powyższe na względzie, ustawodawca wprowadził regulację zawartą w art. 357 § 2¹ k.p.c. określającą, że postanowienie wydane na posiedzeniu niejawnym sąd uzasadnia tylko wtedy, gdy podlega ono zaskarżeniu, i tylko na żądanie strony zgłoszone w terminie tygodnia od dnia doręczenia postanowienia. Ponadto, postanowienie z uzasadnieniem doręcza się jedynie tej stronie, która zażądała sporządzenia

¹² Uzasadnienie..., *op. cit.*, s. 176.

¹³ *Ibidem*.

uzasadnienia i doręczenia postanowienia z uzasadnieniem. Zauważyć także należy, że w postępowaniu nieprocesowym uchylony został art. 517 k.p.c. i pozostający w związku z nim art. 519 k.p.c. Tym samym, do doręczania i uzasadniania postanowień wydawanych w postępowaniu nieprocesowym zastosowanie będą miały na zasadzie art. 13 § 2 k.p.c. przepisy o doręczaniu i uzasadnianiu orzeczeń w procesie. W odniesieniu do postanowień co do istoty sprawy, będą to przepisy dotyczące doręczania i uzasadniania wyroków, natomiast w odniesieniu do postanowień dotyczących postępowania (proceduralnych) będą to przepisy o doręczaniu i uzasadnianiu postanowień¹⁴. Ponadto, na skutek uchylenia przepisu art. 517 k.p.c. wyłączona została możliwość zrzeczenia się przez uczestników obecnych na posiedzeniu doręczenia postanowienia po jego ogłoszeniu, czego konsekwencją jest uchylenie art. 519 k.p.c., który stanowił, że dla uczestnika, który zrzekł się doręczenia, termin do wniesienia środka odwoławczego biegnie od ogłoszenia postanowienia.

Wprowadzone rozwiązanie należy ocenić negatywnie. Po pierwsze, brak uzasadnienia postanowień niezaskarżalnych ogranicza możliwość weryfikacji prawidłowości postępowania sądu. Po drugie, uzasadnianie postanowień służy nie tylko przeprowadzeniu kontroli instancyjnej, ale przede wszystkim powinno przekonać stronę do słuszności wydanego rozstrzygnięcia i jego zgodności z obowiązującymi normami prawa. Po trzecie, brak złożenia środka zaskarżenia po zapoznaniu się z pisemnym uzasadnieniem oznacza, że sąd przekonał stronę, iż w danej sprawie procedował w sposób prawidłowy, co również stanowi wartość postępowania cywilnego i wpływa na postrzeganie wymiaru sprawiedliwości przez społeczeństwo. Po czwarte, należy zwrócić uwagę na unormowanie, zgodnie z którym przesłanką wniesienia środka zaskarżenia jest uprzednie złożenie przez stronę wniosku o sporządzenie uzasadnienia orzeczenia. Tym samym, wniosek o sporządzenie uzasadnienia orzeczenia stał się ważną instytucją prawa procesowego. Wbrew poglądom

¹⁴ J. Jagieła [w:] *Kodeks postępowania cywilnego. Komentarz do zmian 2019*, t. 1, pod red. T. Zembrzuskiego, Warszawa 2020, art. 357, Nb 5.

wyrażanym w uzasadnieniu projektu ustawy, nie mamy do czynienia z odformalizowaniem postępowania, ale z jeszcze większym jego sformalizowaniem. Choć projektodawcy wskazali na konieczność odciążenia sądów, to jednak nie należy zapominać o konstytucyjnym prawie do sądu, a nadmierny fiskalizm niejednokrotnie może stanowić ograniczenie tego prawa. Projektodawcy założyli bowiem *a priori*, że strona postępowania składa wnioski o uzasadnienie orzeczenia wyłącznie w celu przedłużenia postępowania i z powodów „pozaprocesowych”. W uzasadnieniu projektu ustawy stwierdzono, że dodatkową oszczędność czasu i pracy powinno przynieść wprowadzenie opłaty od wniosku o uzasadnienie postanowienia, gdyż opłata taka powstrzymywałaby strony od żądania uzasadnienia postanowienia z powodów pozaprocesowych¹⁵. Samo założenie, że sporządzenie przez sędziego uzasadnienia służy tylko wniesieniu środka zaskarżenia jest błędne. Składanie wniosków o sporządzenie uzasadnienia wynika w przeważającej większości spraw z chęci poznania stanowiska sądu. Regulacja uderza zatem w przeciętnego obywatela. Ponadto wydaje się, że kwota 100 złotych tytułem sporządzenia uzasadnienia jest zbyt wysoka. Po piąte, sporządzenie uzasadnień postanowień nie wymaga znacznego nakładu pracy, a konieczność złożenia wniosku o uzasadnienie może odnieść skutek odwrotny do zamierzonego, tj. przedłużyć postępowanie. Odnosi się to do terminów na złożenie wniosku o uzasadnienie, czy też doręczenia stronie orzeczenia wraz z uzasadnieniem. Ponadto wydaje się, że projektodawcy nie dostrzegli, iż w ramach Ustawy zmieniającej Kodeks postępowania cywilnego z 2019 roku wszedł w życie przepis art. 327¹ k.p.c. odnoszący się do uzasadniania orzeczeń¹⁶. W piśmiennictwie wyrażono pogląd, że mocą Ustawy zmieniającej Kodeks postępowania cywilnego z 2019 roku wprowadzono przepis określający precyzyjnie elementy uzasadnienia wyroku, które odnoszą się do składowych podstawy faktycznej oraz podstawy prawnej rozstrzygnięcia, co dotychczas było

¹⁵ Uzasadnienie..., *op. cit.*, s. 177.

¹⁶ Zob. art. 327¹ k.p.c. w zw. z art. 361 k.p.c.

przedmiotem regulacji art. 328 § 2 k.p.c.¹⁷ „Treść w art. 327¹ § 2 k.p.c. jest kolejnym nawiązaniem do konstrukcji charakterystycznych dla przepisów k.p.k., ponieważ w celu przeciwdziałania nadmiernej obszerności uzasadnień wprowadza się wymóg zwięzłości uzasadnienia. W uzasadnieniu projektu ustawy wskazuje się, że zwięzłość uzasadnienia powinna być rozumiana w szczególności jako brak potrzeby powtarzania w uzasadnieniu treści dokumentów zawartych w aktach oraz treści orzeczeń sądowych, które dziś są nieraz kopiowane *in extenso*”¹⁸.

3. Uzasadnianie postanowień w toku postępowania egzekucyjnego

Nowelizacją k.p.c. z 2019 r. ustawodawca dokonał także zmian w zakresie przepisu art. 766¹ § 1 k.p.c., w myśl którego postanowienia wydane na posiedzeniu niejawnym w toku postępowania egzekucyjnego sąd uzasadnia z urzędu, gdy stronie przysługuje środek zaskarżenia, chyba że przepis szczególny stanowi inaczej.

W świetle przedstawionej powyżej analizy taka zmiana wydaje się całkowicie nieracjonalna i pozbawiona jakichkolwiek argumentów natury merytorycznej.

Sprawy egzekucyjne zasadniczo są rozpoznawane na posiedzeniu niejawnym, tym samym konieczność uzasadniania postanowień będzie się odnosić do znacznej części postanowień wydawanych w postępowaniu egzekucyjnym¹⁹. Wyjątkowo, gdy zachodzi taka potrzeba, sąd może wyznaczyć rozprawę albo wysłuchać na posiedzeniu stronę lub inne osoby²⁰. Przypomnieć też należy, że w postępowaniu egzekucyjnym sąd wydaje wszystkie orzeczenia w postaci postanowienia. W postępowaniu

¹⁷ K. Flaga-Gieruszyńska [w:] *Kodeks postępowania cywilnego. Komentarz*, pod red. K. Flagi-Gieruszyńskiej, A. Zielińskiego, Warszawa 2019, art. 327¹, Nb 1.

¹⁸ *Ibidem*.

¹⁹ Por. I. Gil [w:] *Kodeks postępowania cywilnego. Komentarz*, pod red. E. Marszałkowskiej-Krześ, Legalis 2020, art. 766¹, Nb 1.

²⁰ Art. 766 zd. 2 k.p.c.

egzekucyjnym obowiązuje zasada, że zaskarżeniu zażaleniem podlegają tylko te postanowienia, co do których ustawa tak stanowi²¹. Zauważyć trzeba, że w postępowaniu egzekucyjnym przeważają postanowienia wydawane na posiedzeniach niejawnych, lecz mogą się również zdarzyć postanowienia wydawane na rozprawie. „W tym ostatnim przypadku postanowienia uzasadnia się na zasadach wynikających z odpowiednio stosowanego art. 357 § 1 i § 3–6 k.p.c. Zgodnie z art. 357 § 1 w zw. z art. 13 § 2 k.p.c., postanowienia ogłoszone w postępowaniu egzekucyjnym na posiedzeniu jawnym sąd uzasadnia tylko wtedy, gdy podlegają one zaskarżeniu i tylko na żądanie strony zgłoszone w terminie tygodniowym, liczonym od dnia ogłoszenia postanowienia. Postanowienia te doręcza się tylko tej stronie, która zażądała sporządzenia uzasadnienia i doręczenia postanowienia z uzasadnieniem”²².

W uzasadnieniu projektu Ustawy zmieniającej Kodeks postępowania cywilnego z 2019 roku nie wskazano, w jakim celu ustawodawca zdecydował się na zróżnicowanie kwestii uzasadniania zaskarżalnych postanowień sądu wydanych w postępowaniu rozpoznawczym i egzekucyjnym. W piśmiennictwie słusznie zauważono, że postanowienia, o których mowa w dodanym przez Ustawę zmieniającą Kodeks postępowania cywilnego z 2019 roku przepisie art. 766¹ § 1 k.p.c., są postanowieniami wydanymi przez sąd jako sąd I instancji (wśród nich można wskazać na rozpoznanie skargi na czynność komornika – art. 767 k.p.c., udzielenie przybicia – 987 k.p.c., przysądzenie własności – art. 998 k.p.c., egzekucję czynności zastępowalnych i niezastępowalnych – art. 1049, 1050 i 1051 k.p.c., egzekucję przez zarząd przymusowy – art. 1064⁴ k.p.c. oraz egzekucję przez sprzedaż przedsiębiorstwa lub gospodarstwa rolnego – art. 1064¹⁴ § 1 k.p.c.) i przywołany przepis z pewnością nie dotyczy postanowień wydanych przez sąd na skutek rozpoznania środka zaskarżenia od postanowień

²¹ A. Marciniak, *System środków zaskarżenia w sądowym postępowaniu egzekucyjnym* [w:] *Wokół problematyki środków zaskarżenia w postępowaniu cywilnym*, pod red. M. Michalskiej-Marciniak, Sopot 2015, s. 420.

²² O. Marcewicz [w:] *Kodeks postępowania cywilnego. Komentarz*, pod red. A. Jakubckiego, Lex 2019, art. 766¹, Nb 2.

referendarza lub postanowień sądu, ponieważ uzasadnienia tych postanowień regulują przepisy o zażaleniu (tak m.in. art. 767^{3a} § 3 k.p.c. w brzmieniu nadanym przez Ustawę zmieniającą Kodeks postępowania cywilnego z 2019 roku)²³. Zgodzić się należy, że brakuje *ratio legis* do różnicowania sposobu sporządzania uzasadnień postanowień w postępowaniu rozpoznawczym i egzekucyjnym²⁴. Jeśli nowelizacja przepisu art. 357 § 2 i 2¹ k.p.c. w brzmieniu nadanym przez Ustawę zmieniającą Kodeks postępowania cywilnego z 2019 roku miała na celu przyspieszenie postępowania przez zmniejszenie obowiązków sądu, to tym bardziej taki cel powinien przyświecać ustawodawcy w ukształtowaniu postępowania egzekucyjnego, gdzie sprawność i szybkość jest szczególnie pożądana²⁵. Jak słusznie podkreśla A. Marciniak: „Egzekucja ma przede wszystkim istotne znaczenie dla wierzyciela, gdyż zapewnia mu należne środki, niezbędne zwłaszcza do utrzymania się (np. alimenty) oraz do prowadzenia działalności gospodarczej, a także do utrzymania związanej z tą działalnością zdolności kredytowej. Zdolność ta w warunkach gospodarki rynkowej przeciwdziała zatorom płatniczym, obniża wartość kredytu, a w konsekwencji powoduje rozwój stosunków kredytowych, co z kolei sprzyja ogólnemu rozwojowi gospodarczemu. Szybka i skuteczna egzekucja sądowa w sprawach gospodarczych ma kluczowe znaczenie dla właściwego funkcjonowania współczesnej gospodarki wolnorynkowej, a także wywiera korzystny wpływ na przedsiębiorczość oraz konkurencyjność gospodarki. W tym też przejawia się doniosłe znaczenie społeczne i gospodarcze egzekucji”²⁶.

W doktrynie zwrócono także uwagę, że problematyczna wydaje się kwestia odnosząca się do doręczania uzasadnienia postanowienia sądu wydanego na posiedzeniu niejawnym²⁷. Przepis art. 357 § 2 k.p.c. określa, że postanowienie wydane na posiedzeniu niejawnym wraz z uzasadnieniem

²³ Z. Woźniak [w:] *Kodeks postępowania cywilnego. Komentarz*, pod red. J. Gołaczyńskiego, D. Szostka, Warszawa 2019, art. 766¹, Nb 1.

²⁴ *Ibidem*.

²⁵ *Ibidem*.

²⁶ A. Marciniak, *Sądowe postępowanie egzekucyjne*, Warszawa 2013, Nb 1.1.

²⁷ O. Marcewicz [w:] *Kodeks...*, *op. cit.*, art. 766¹, Nb 5.

„doręcza się tylko tej stronie, która zażądała sporządzenia uzasadnienia i doręczenia postanowienia z uzasadnieniem”. „Tymczasem w postępowaniu egzekucyjnym, organ egzekucyjny sporządza uzasadnienie postanowienia wydanego na posiedzeniu niejawnym z urzędu albo nie sporządza go wcale – art. 766¹ k.p.c. nie przewiduje sporządzenia uzasadnienia na wniosek strony. W tej sytuacji jedynym rozwiązaniem wydaje się przyjęcie poglądu o istnieniu obowiązku organu egzekucyjnego doręczenia z urzędu odpisu postanowienia wraz ze sporządzonym z urzędu uzasadnieniem. Skoro z art. 766¹ k.p.c. wynika obowiązek sporządzenia z urzędu uzasadnienia postanowienia (w określonych w tym przepisie wypadkach), zaś art. 357 § 2 *in principio* k.p.c. przewiduje obowiązek doręczenia z urzędu postanowienia wydanego na posiedzeniu niejawnym, to najbardziej racjonalne wydaje się przyjęcie, że organ egzekucyjny doręcza z urzędu postanowienia wydane na posiedzeniu niejawnym wszystkim zainteresowanym uczestnikom, a w przypadkach, w których jest zobligowany sporządzić uzasadnienie takiego postanowienia, z urzędu doręcza zarówno odpis postanowienia, jak i jego uzasadnienie”²⁸.

4. Podsumowanie

Przedstawiona powyżej analiza wskazuje, że odmienne uregulowanie kwestii uzasadniania postanowień wydanych przez sąd na posiedzeniu niejawnym nie jest poparte żadnymi merytorycznymi argumentami, a co za tym idzie – należy je ocenić jednoznacznie negatywnie.

W nowelizacji ustawy procesowej z 2019 r. widoczny jest brak kompleksowego spojrzenia na zmieniane instytucje procesowe, które uwzględniałoby skutki proponowanych zmian w praktycznym funkcjonowaniu sądownictwa cywilnego. Ustawa zmieniająca Kodeks postępowania cywilnego z 2019 roku nie zawiera żadnej spójnej wizji procesu cywilnego.

²⁸ *Ibidem*.

Mamy do czynienia – w większości przypadków – z wielokrotnym poprawianiem przepisów, u podstaw czego leżą błędne założenia, chociażby w odniesieniu do uzasadniania postanowień. W konsekwencji nie otrzymaliśmy przemyślanej kompleksowej nowelizacji, która prowadziłaby do istotnych zmian w sposobie prowadzenia postępowań sądowych w sprawach sądowych, co jest oczekiwane przez środowisko prawnicze i społeczeństwo.

Brakuje jakichkolwiek podstaw do uzasadniania z urzędu postanowień wydanych na posiedzeniach niejawnych w toku postępowania egzekucyjnego i uzasadniania na wniosek postanowień wydanych w trybie art. 357 § 2¹ k.p.c. Wprowadzenie regulacji zawartej w art. 327¹ k.p.c. przemawia za tym, aby postulować związęle uzasadniania orzeczeń z urzędu w każdym przypadku, gdy ich wydanie nastąpiło na posiedzeniu niejawnym. Przywołany przepis w §1 stanowi, że uzasadnienie wyroku powinno zawierać: 1) wskazanie podstawy faktycznej rozstrzygnięcia, obejmującej ustalenie faktów, które sąd uznał za udowodnione, dowodów, na których się oparł, i przyczyn, dla których innym dowodom odmówił wiarygodności i mocy dowodowej; 2) wyjaśnienie podstawy prawnej wyroku z przytoczeniem przepisów prawa. Natomiast w art. 327¹ § 2 k.p.c. ustawodawca podkreślił, że uzasadnienie orzeczenia sporządza się w sposób związęły.

W takim ujęciu nie do obrony jest argument zawarty w uzasadnieniu projektu ustawy, że brak konieczności uzasadniania orzeczeń z urzędu stanowi przejaw troski o „odciążenie sądów”²⁹. Podstawowym zadaniem rzetelnego procesu jest stworzenie warunków dla wydania trafnego orzeczenia, z czym związane jest chociażby związęle przedstawienie motywów, jakimi kierował się sąd, wydając konkretne orzeczenie.

²⁹ Uzasadnienie..., *op. cit.*, s. 176.

SUMMARY **Review of the Practice of the Supreme Court Regarding Enforcement Proceedings**

In court proceedings, according to the procedural legislation of Ukraine, the use of the conclusions of the Supreme Court on the application of the rule of law is mandatory. The Supreme Court makes such conclusions for the purpose of the uniform application of certain norms of law, and they are widely used in judicial practice. The Supreme Court sets out the conclusions in its decisions.

On December 15, 2017, the Supreme Court began its work, and the Law of Ukraine “On amendments to the Economic Procedural Code of Ukraine, the Civil Procedure Code of Ukraine, the Code of Administrative Procedure of Ukraine and other legislative acts”, came into force, according to which all procedural codes are set out in a new edition. For example, among the numerous novelties of the Civil Procedure Code of Ukraine², a procedure that plays an important role is one that aims to ensure the unity of judicial practice, namely: the consideration of cases by a panel as part of a chamber, a joint chamber of the Court of Cassation or the Grand Chamber of the Supreme Court.

In this regard, paragraph 7 of the Transitional Provisions of the aforementioned Code stipulates that a court in considering a case on cassation as part of a panel of judges or a chamber (joint chamber), shall refer the case to the Grand Chamber of the Supreme Court, if such a collegium or chamber (joint chamber) considers it necessary to deviate from the conclusion on the application of the rule of law in such legal relations, set forth in an earlier decision of the Supreme Court of Ukraine.

Today, the new procedural codes contain unified legal prescriptions regarding the grounds and procedure for the transfer of cases by the courts of cassation within the Supreme Court to its Grand Chamber. These legal norms are set out in Art. 302–303 of the Economic Procedural Code of Ukraine, Art. 403–404

¹ Pro vnesennia zmin do Hospodarskoho protsesualnoho Kodeksu Ukrainy, Tsyvilnoho protsesualnoho Kodeksu Ukrainy, Kodeksu administratyvnoho sudochynstva Ukrainy ta inshykh zakonodavchykh aktiv: Zakon Ukrainy [On amendments to the Economic Procedural Code of Ukraine, the Civil Procedure Code of Ukraine, the Code of Administrative Procedure of Ukraine and other legislative acts: Law of Ukraine] (2017). zakon.rada.gov.ua Retrieved from <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2147-19> [in Ukrainian].

² Tsyvilnyi protsesualnyi kodeks Ukrainy [Civil Procedural Code of Ukraine] (2004). zakon.rada.gov.ua Retrieved from <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1618-15> [in Ukrainian].

of the Civil Procedure Code of Ukraine and Art. 246–247 of the Code of Administrative Procedure of Ukraine.

According to Part 5 of Art. 13 of the Law of Ukraine “On the Judicial System and the Status of Judges”³, Art. 263 of the Civil Procedure Code of Ukraine, Art. 236 of the Commercial Procedural Code of Ukraine and Art. 242 of the Code of Administrative Procedure of Ukraine, the conclusions on the application of the norms of law set forth in the decisions of the Supreme Court are binding on all subjects of power that in their activities apply a normative legal act containing the relevant rule of law; when choosing and applying the rule of law to controversial legal relations, the court takes into account the conclusions on the application of the rules of law set forth in the decisions of the Supreme Court.

It should be noted that the unity of judicial practice plays a vital role in ensuring the same enforcement in all types of legal proceedings, and also contributes to legal certainty and predictability in resolving disputes for the participants in a trial.

Ensuring the unity of judicial practice in resolving litigation has become a priority in the work of the Supreme Court.

An analysis of the practice of the Supreme Court has allowed us to conclude that many problems arise when courts consider cases that directly relate to enforcement proceedings – the execution of court decisions in a non-criminal sphere. Based on this analysis, our article provides an overview of judicial practice in the following main areas:

- 1) the jurisdiction of cases (delimitation of legal proceedings) regarding appeals against the decisions, actions or inaction of the state executive or another official of the body of the state executive service;*
- 2) the period of presentation for the execution of the judgment;*
- 3) the issuance of duplicates of enforcement documents and their presentation for compulsory execution;*
- 4) the long-term compulsory execution of a court decision;*
- 5) the availability of evidence for the enforcement of the judgment.*

This review of judicial practice will help to avoid any future violations of the current legislation of Ukraine, both in the implementation of enforcement

³ Про судoustrij i status sudiv: Zakon Ukrainy [On the judicial system and the status of judges: Law of Ukraine]. (1992). zakon.rada.gov.ua Retrieved from <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1402-19#Text> [in Ukrainian].

proceedings and in the consideration of cases by courts on issues of appeal against the decisions, actions or inaction of public and private executors.

Keywords: *Supreme Court, decisions of the Supreme Court, conclusions of the Supreme Court, unity of judicial practice, enforcement proceedings, review of the practice of the Supreme Court.*

STRESZCZENIE Przegląd praktyki Sądu Najwyższego dotyczący postępowań wykonawczych

W postępowaniu sądowym, zgodnie z ustawodawstwem procesowym obowiązującym na Ukrainie, stosowanie orzeczeń Sądu Najwyższego jest obowiązkowe, co ma zapewnić praworządność prawa. Orzeczenia Sądu Najwyższego mają na celu jednolite stosowanie określonych norm prawnych i są szeroko wykorzystywane w praktyce sądowej. Orzeczenia są wydawane jako postanowienia Sądu Najwyższego.

Dnia 15 grudnia 2017 r. na Ukrainie rozpoczął prace Sąd Najwyższy i zaczęło obowiązywać prawo „Dotyczące wprowadzenia zmian w Kodeksie Postępowania Gospodarczego Ukrainy, Kodeksie Postępowania Cywilnego Ukrainy, Kodeksie Postępowania Administracyjnego Ukrainy oraz innych aktach ustawodawczych”. Zgodnie z ww. ustawą wszystkie kodeksy postępowania zostały wydane w nowych wersjach. Przykładowo, jeden z nowych przepisów uwzględnionych w Kodeksie Postępowania Cywilnego Ukrainy wprowadza ważną procedurę mającą na celu zapewnienie jednolitego orzecznictwa sądowego, tj.: rozpatrywanie spraw przez panel stanowiący część izby, wspólnej izby Sądu Kasacyjnego lub Wielkiej Izby Sądu Najwyższego.

W tej kwestii paragraf 7 przepisów przejściowych ww. Kodeksu stanowi, że w czasie rozpatrywania kasacji przez część panelu sędziów lub izby (wspólnej izby), sąd powinien wnieść sprawę do Wielkiej Izby Sądu Najwyższego, jeśli takie kolegium lub izba (wspólna izba) uzna za konieczne odstąpienie od orzeczenia przy stanowieniu rządów prawa w takich relacjach prawnych, określonych we wcześniejszych decyzjach Sądu Najwyższego Ukrainy.

Obecnie nowe kodeksy postępowania zawierają ujednolicone przepisy dotyczące podstaw i procedur wnoszenia spraw przez sądy kasacyjne w obrębie Sądu Najwyższego do Wielkiej Izby SN. Takie normy prawne określono w art. 302–303 Kodeksu Postępowania Gospodarczego Ukrainy, art. 403–404 Kodeksu Postępowania Cywilnego Ukrainy oraz art. 246–247 Kodeksu Postępowania Administracyjnego Ukrainy.

Zgodnie z częścią 5 art. 13 prawa Ukrainy „Dotyczącego systemu prawnego i statusu sędziów”, art. 263 Kodeksu Postępowania Cywilnego Ukrainy, artykułem 236 Kodeksu Postępowania Handlowego Ukrainy oraz art. 242 Kodeksu Postępowania Administracyjnego Ukrainy, orzeczenia dotyczące stosowania norm prawnych określone w decyzjach Sądu Najwyższego są wiążące we wszystkich kwestiach dotyczących uprawnień, które zakładają stosowanie normatywnych aktów prawnych zawierających stosowne przepisy prawa. Przy wyborze i stosowaniu reguł prawa w stosunku do kontrowersyjnych relacji prawnych, sąd bierze pod uwagę orzeczenia dotyczące stosowania reguł prawa wskazane w postanowieniach Sądu Najwyższego.

Należy zwrócić uwagę na fakt, że jednolitość orzecznictwa sądowego odgrywa kluczową rolę w zapewnieniu jednolitej wykonalności wszystkich typów postępowań prawnych oraz przyczynia się do pewności prawnej i zapewnienia przewidywalności w rozwiązywaniu sporów między uczestnikami procesów.

Zapewnienie jednolitości orzecznictwa sądowego w rozwiązywaniu sporów na drodze sądowej stanowi priorytet prac Sądu Najwyższego.

Analiza praktyki Sądu Najwyższego umożliwiła nam wyciągnięcie wniosku, że występują liczne problemy w sytuacji, gdy sądy rozpatrują sprawy, które dotyczą bezpośrednio postępowania wykonawczego – egzekwowania decyzji sądu w sferze niekryminalnej. Na podstawie analizy nasz artykuł zawiera przegląd praktyk sądowych w następujących głównych dziedzinach:

- 1) jurysdykcja w sprawach (wyznaczenie granic postępowań prawnych) dotyczących odwołania od decyzji, działań lub zaniechań przez krajowy organ wykonawczy lub inny organ władzy wykonawczej;*
- 2) termin przedstawienia wykonania wyroku;*
- 3) wydanie duplikatów dokumentów wykonawczych i ich przedłożenie w postępowaniu egzekucyjnym;*
- 4) długotrwałe postępowanie egzekucyjne dotyczące decyzji sądu;*
- 5) dostępność dowodów w celu wykonania wyroku.*

Przegląd praktyki sądowych umożliwi uniknięcie naruszania aktualnego prawa Ukrainy w przyszłości, zarówno w kwestii wdrożenia postępowania wykonawczego jak i w kwestii rozpatrywania przez sądy spraw dotyczących odwołania od decyzji, działań lub zaniechań publicznych i prywatnych organów egzekucyjnych.

Słowa kluczowe: *Sąd Najwyższy, postanowienia Sądu Najwyższego, orzeczenia Sądu Najwyższego, jednolitość orzecznictwa sądowego, postępowanie wykonawcze, przegląd praktyki Sądu Najwyższego*

Review of the Practice of the Supreme Court Regarding Enforcement Proceedings

1. Delimitation of legal proceedings

Judicial jurisdiction is the competence of specially authorized judicial authorities to administer justice in the form of a type of legal proceedings defined by law regarding a certain range of legal relations.

The criteria for the delimitation of jurisdiction, that is, the conditions provided for by law under which a certain case is subject to consideration according to the rules of a particular type of legal procedure, include the subject composition of the legal relations, the subject of the dispute and the nature of the disputed material legal relations in their totality. In addition, one such criterion may be a direct indication to the Law of Ukraine “On Enforcement Proceedings”⁴ of June 02, 2016,

⁴ Ob ispolnitelnom proizvodstve: Zakon Ukrainy [On Enforcement Proceedings: Law of Ukraine] (2016). zakon.rada.gov.ua Retrieved from <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1404-19> [in Ukrainian].

pertaining to a certain type of legal proceedings in which a certain category of cases is considered.

In accordance with paragraph 1 of part 1 of Art. 19 of the Code of Administrative Procedure of Ukraine⁵, the jurisdiction of administrative courts extends to cases in public law disputes, in particular, disputes between individuals or legal entities with a subject of authority, regarding appealing their decisions (normative legal acts or individual acts), actions or inaction, except for cases when, for the consideration of such disputes, the law establishes a different procedure for judicial proceedings.

Part 1 of Art. 287 of the Code of Administrative Procedure of Ukraine provides that participants in enforcement proceedings (except for the state executive or a private executive) and persons involved in enforcement actions have the right to apply to an administrative court with a statement of claim if they believe that the decision, action or inaction of the state executive or another official of the state executive service body or a private executive has violated their rights, freedoms or interests, as well as if the law does not establish another procedure for judicial appeal against the decisions, actions or inaction of such persons.

In addition to the general procedure for appealing the decisions, actions or inaction of the state executor and other officials of the state executive service, determined by the cited norms of procedural legislation, the corresponding special norms are established by the Law of Ukraine “On Enforcement Proceedings” (hereinafter referred to as the Law), in accordance with part 1 of Art. 74, which provides that the decisions, actions or inaction of the executor and officials of the bodies of the state executive service for the implementation of the court decision may be appealed by the parties or other participants and persons to the

⁵ Kodeks administrativnogo sudoproizvodstva Ukrainy [Code of Administrative Procedure of Ukraine] (2005). zakon.rada.gov.ua Retrieved from <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2747-15> [in Ukrainian].

court that issued the executive document, and in the manner prescribed by law.

At the same time, part 2 of the same article of the Law provides that the decisions, actions or inaction of the executor and officials of the bodies of the state executive service for the execution of decisions of other bodies (officials), including the decisions of the state executive on the collection of the performance fee, and the executor on the recovery of the main remuneration, the costs of enforcement proceedings and fines, may be appealed to the appropriate administrative court by the parties and other participants in the enforcement proceedings in the manner prescribed by law.

Thus, the decree on the collection of the enforcement fee is an independent enforcement document and is subject to compulsory execution.

The guarantee of the rights of individuals and legal entities in enforcement proceedings is the possibility of appealing against the actions or inaction of the state (private) executor.

Thus, the Law establishes a special procedure for a judicial appeal against the decision, action or inaction of the state executive or another official of the state executive service body or a private executive, regarding the collection of an executive fee and the costs of performing executive actions, according to which the relevant disputes fall under the jurisdiction of administrative courts and are subject to consideration according to the rules of administrative proceedings.

In the resolution of September 29, 2020, in case No. 295/6656/14-c, the Grand Chamber of the Supreme Court noted that in its resolutions, it repeatedly concluded that a dispute over an *appeal of the resolution of the state executive to collect an enforcement fee should be considered as administrative proceedings, regardless of which body, including the court of which jurisdiction, issued the executive document, or whether it was regarding compulsory execution by the state executor* (the Supreme Court made similar resolutions of June 6, 2018, in case No.127/9870/16-c,

of September 20, 2018, in case No. 821/872/17, of January 20, 2019, in case No. 161/8267/17, and others)⁶.

In the above resolution, the Grand Chamber of the Supreme Court made a legal conclusion regarding jurisdiction when appealing against the actions of the state executor committed in regard to *consolidated enforcement proceedings*.

In part 1 of Art. 33 of the Law of Ukraine “On Enforcement Proceedings” of April 21, 1999 (as amended by the state executor in the resolution on the seizure of the debtor’s property and announcing a ban on its alienation), it is provided that if several enforcement proceedings are open in the state enforcement agency regarding the collection of funds from one debtor, they are combined into a consolidated enforcement proceeding and with regard to the total amount of the collection, the enforcement fee and the possible costs associated with the organization and conduct of enforcement actions, the debtor’s property is seized.

However, the Grand Chamber of the Supreme Court, in its resolution of May 05, 2020, in case No. 554/8004/16-c, noted that an appeal against the decision, action or inaction of the state executive or another official of the state executive service body or a private executive committed in consolidated executive enforcement proceedings, for the compulsory execution of *court decisions taken by the courts according to the rules of one type of legal procedure, must take place according to the rules of the same legal procedure in the court that issued the executive document*. A similar conclusion is set out in the resolution of the Grand Chamber of the Supreme Court of October 14, 2018, in case No. 707/28/17-c.

Therefore, the Grand Chamber of the Supreme Court, when considering the case in relation to consolidated enforcement proceedings,

⁶ Postanova Velikoï Palati Verxovnogo Sudu vid 29 veresnya 2020 roku: sprava №295/6656/14-c [Resolution of the Grand Chamber of the Supreme Court of September 29, 2020: case No. 295/6656/14-c] (2020). reyestr.court.gov.ua Retrieved from <https://reyestr.court.gov.ua/Review/92732461> [in Ukrainian].

came to the indisputable conclusion that if two enforcement proceedings, which were combined into consolidated enforcement proceedings, concerned the enforcement of a decision of the district court, adopted in accordance with the rules of civil proceedings, to recover debt under loan agreements from the defendant in favour of the plaintiff, then there is no reason to consider the case according to the rules of administrative proceedings. Therefore, this case is subject to civil proceedings⁷.

The next example is with regard to an appeal against the actions of the state executor, committed in consolidated enforcement proceedings, where the *enforcement documents of courts of various jurisdictions are being executed*.

Thus, in the resolution of May 05, 2020, in case No. 589/117/17, the Grand Chamber of the Supreme Court noted that since the Law of Ukraine «On Enforcement Proceedings» established a special procedure for judicial appeal against the decisions, actions or inaction of the state executor on the execution of orders to recover expenses in enforcement proceedings, then these disputes fall within the jurisdiction of the administrative courts, and they should be *considered according to the rules of administrative proceedings*⁸.

At the same time, according to Art. 383–384 of the Civil Procedure Code of Ukraine, the parties to the enforcement proceedings have the right to apply to the court with a complaint against the decisions, actions or inaction of the state executive or another official of the state executive service body or private executive in the execution of a court decision, which is submitted to the court that *issued the executive document*.

⁷ Postanova Velikoï Palati Verhovnogo Sudu vid 05 travnya 2020 roku: sprava №554/8004/16-c [Resolution of the Grand Chamber of the Supreme Court of May 05, 2020: case No. 554/8004/16-c] (2020). reyestr.court.gov.ua Retrieved from <https://reyestr.court.gov.ua/Review/90458915> [in Ukrainian].

⁸ Postanova Velikoï Palati Verhovnogo Sudu vid 05 travnya 2020 roku: sprava №589/117/17 [Resolution of the Grand Chamber of the Supreme Court of May 05, 2020: case No. 589/117/17] (2020). reyestr.court.gov.ua Retrieved from <https://reyestr.court.gov.ua/Review/89238389> [in Ukrainian].

Consequently, these legal norms provide for various ways for the parties to the enforcement proceedings and other participants to apply to the court for the protection of their violated rights.

Thus, the Civil Procedure Code of Ukraine and the Law of Ukraine «On Enforcement Proceedings» clearly regulate the issue of an appeal of the parties to the enforcement proceedings during the execution of a court decision adopted in accordance with the Civil Procedure Code of Ukraine, and other participants in the enforcement proceedings.

However, the conclusion on the consideration of cases solely according to the rules of administrative proceedings with regard to consolidated enforcement proceedings is indicated in the resolution of the Grand Chamber of the Supreme Court of March 14, 2018, in case No. 660/612/16-c.

It was established from this case that in June 2016, the debtor filed a complaint with the court in which he asked to restore the time limit for filing his complaint with the court and to declare illegal the actions (inaction) of officials of the state executive service on the provision and transfer of documents for non-residential premises with an area of 422,9 sq. m. for the implementation of the State Enterprise “Setam” to enter information regarding the conduct of electronic auctions for the sale of this property.

At the same time, the debtor indicated in his complaint that, in violation of the requirements of the law, the authorities of the state executive service provided the organizer of the electronic auction (“Setam”) with inappropriate documents on the ownership of these premises which were to be sold, since the real estate object itself is an unauthorized construction and is in a shared joint property of the debtor and her ex-husband.

The Grand Chamber of the Supreme Court accepted the case, citing the fact that there was a violation of the rules of subject matter jurisdiction. In particular, the fact that during the execution of the consolidated enforcement proceedings, *not only were the decisions of the*

courts of general jurisdiction executed in the manner of civil proceedings, but also a court order for the execution of the decision of the economic court (different jurisdictions).

In the case as provided for by Art. 33 of the Law, if enforcement proceedings to recover funds from one debtor are opened in several bodies of the state executive service, the consolidation of enforcement proceedings into consolidated proceedings is carried out in accordance with the procedure established by the Ministry of Justice of Ukraine.

After analyzing these legal norms, the Grand Chamber of the Supreme Court concluded that in the *execution of several court decisions, the rule on the compulsory execution of one enforcement proceeding from one debtor applies*, regardless of the number of court decisions and jurisdictions in which these decisions were made, as well as regardless of the number of claimants. Moreover, there is only one reason for the withdrawal of the executive document from the consolidated enforcement proceedings – this is the existence of grounds for the completion of the enforcement proceedings. At the same time, *such a right is vested only in the performer who adopts the appropriate resolution and this action is his discretionary power. The court is not endowed with such powers.*

Since the current legislation does not regulate the procedure for a judicial appeal against the decisions, actions or inaction of the state executive or another official of the state executive service body or a private executive in the execution of consolidated enforcement proceedings, in which several court decisions adopted by courts under the rules of different jurisdictions are combined, the Grand Chamber of the Supreme Court believes that in this case, it is necessary to apply part 1 of Art. 287 of the Code of Administrative Procedure of Ukraine, and *these cases should be considered in accordance with the rules of administrative proceedings*⁹.

⁹ Postanova Velikoї Palati Verxovnogo Sudu vid 14 bereznya 2018 roku: sprava №660/612/16-c [Resolution of the Grand Chamber of the Supreme Court of March 14, 2018: case No. 660/612/16-c] (2018). reyestr.court.gov.ua Retrieved from <http://reyestr.court.gov.ua/Review/73001394> [in Ukrainian].

Disputes that are based on a public law nature, that is, arising from *power-administrative functions* or executive-administrative activities of public bodies, are subject to consideration by the administrative courts.

The Supreme Court, in a resolution of the Grand Chamber of the Supreme Court of June 20, 2018, in case No. 916/1227/16, set out a conclusion on subject matter and subject matter jurisdiction in a dispute *in which one of the participants is the subject of power*.

In particular, the Grand Chamber of the Supreme Court noted that the Law of Ukraine “On State Guarantees for the Execution of Judgments”¹⁰ defines the procedure for the execution of court decisions on the *collection of funds from a state body*. Part 1 of Art. 3 of this Law provides that the execution of court decisions on the recovery of funds, the debtor of which is a state body, is carried out by the central executive body that implements state policy in the field of treasury services of budget funds and within the relevant budget allocations. Execution takes place by writing off funds from the accounts of such a state body, and if it does not have appropriate budgetary allocations, at the expense of funds provided for in the budget program to ensure the execution of court decisions.

Consequently, the State Treasury Service of Ukraine is neither a body for the enforcement of court decisions nor a participant (a party to enforcement proceedings) and, accordingly, does not take measures to enforce decisions in the manner prescribed by the Law of Ukraine “On Enforcement Proceedings”. This state body is the central body of executive power and, accordingly, is the subject of power.

Therefore, the Grand Chamber of the Supreme Court came to the conclusion that the courts of first and appellate instances in case No. 200/7261/13-g correctly applied the norms of law and correctly determined that this judicial dispute (the collection from the state budget of

¹⁰ Pro garantiyi derzhavi shodo vikonannya sudovih rishen: Zakon Ukrainy [On the judicial system and the status of judges: Law of Ukraine] (2012). zakon.rada.gov.ua Retrieved from <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4901-17#Text> [in Ukrainian].

UAH 20,000.00 per account in compensation for moral damage) *shows signs of public law and is subject to consideration according to the rules of administrative proceedings*¹¹.

A similar conclusion was made by the Grand Chamber of the Supreme Court on October 31, 2018, when considering case No. 905/2087/17, focusing on the fact that disputes arising from the execution of court decisions of the central executive authority, which implements state policy in the field of treasury services of budget funds, are considered by administrative courts in accordance with the norms determined by the Code of Administrative Procedure of Ukraine¹².

In addition to these cases, *disputes on the legality of replacing a party in enforcement proceedings* opened on the basis of a notary's executive note are subject to consideration in the administrative court procedure.

Thus, judicial control over the execution of decisions of other bodies is imposed by legislation of the administrative courts. Analyzing in aggregate the norms of Art. 15 of the Law of Ukraine "On Enforcement Proceedings" and Art. 264 of the Code of Administrative Procedure of Ukraine, and also taking into account that the issue of the legality of replacing a party in enforcement proceedings is essentially a preventive judicial control in the relevant enforcement proceedings, the Grand Chamber of the Supreme Court noted that this issue should be *resolved through administrative proceedings*¹³.

Also, the courts of administrative jurisdiction consider *disputes on the cancellation of the order of the state executor on the imposition of fines*.

¹¹ Postanova Velikoï Palati Verxovnogo Sudu vid 05 travnya 2020 roku: sprava № 200/7261/13-c [Resolution of the Grand Chamber of the Supreme Court of May 05, 2020: case No. 200/7261/13-c] (2020). reyestr.court.gov.ua Retrieved from <https://reyestr.court.gov.ua/Review/89238388> [in Ukrainian].

¹² Postanova Velikoï Palati Verxovnogo Sudu vid 31 zhovtnya 2018 roku: sprava №905/2087/17 [Resolution of the Grand Chamber of the Supreme Court of October 31, 2018: case No. 905/2087/17] (2018). Reyestr.court.gov.ua Retrieved from <https://verdictum.ligazakon.net/document/778014102018> [in Ukrainian].

¹³ Postanova Velikoï Palati Verxovnogo Sudu vid 16 sichnya 2019 roku: sprava N826/7941/117 [Resolution of the Grand Chamber of the Supreme Court of January 16, 2019: case No. 826/7941/117] (2019). Reyestr.court.gov.ua Retrieved from <http://www.reyestr.court.gov.ua/Review/79365487> [in Ukrainian].

For example, on June 6, 2018, the Grand Chamber of the Supreme Court considered a case on the resolution of an order to impose a fine on the cassation appeal of a limited liability company, and adopted its own resolution, in which it noted the following.

In July 2017, the said company (the debtor) filed a complaint against the resolution of the state executive service body on the imposition of a fine, which was motivated by the fact that by the decision of the city court of August 11, 2016, the debtor was obliged to execute a contract of sale of the property rights to the property and transfer these property rights to the recoverer by signing an acceptance certificate. However, this decision was not executed by the debtor, as a result of which the state executor imposed a fine on him.

The Grand Chamber of the Supreme Court in this case concluded that the jurisdiction of the administrative courts extends to cases of appeal against the resolution of the state executor on the collection of a performance fee, the costs associated with the organization and conduct of enforcement actions and the imposition of a fine adopted in enforcement proceedings for the enforcement of all executive documents, regardless of which body issued them¹⁴.

When considering disputes of a new category – appeals against decisions, actions or omissions of the state executor with the *participation of a person who is not a party to the enforcement proceedings*, the Grand Chamber of the Supreme Court concluded that they are subject to consideration only *in the order of administrative proceedings*.

For example, the plaintiff in case No. 815/2255/16 is not a party to the enforcement proceedings, and disputes the actions of the state executor. These actions are perfectly within the limits of the collection from the debtor of the enforcement fee in favor of the budget in connection with the debtor's failure to fulfill the notary's executive note within the time period provided for independent execution.

¹⁴ Postanova Velikoï Palati Verxovnogo Sudu vid 06 chervnya 2018 roku: sprava №127/9870/16-c [Resolution of the Grand Chamber of the Supreme Court of June 6, 2018: case No. 127/9870/16-c] (2018). Reyestr.court.gov.ua Retrieved from <http://reyestr.court.gov.ua/Review/74777526> [in Ukrainian].

In accordance with the norms of parts 4 and 5 of Art. 82 of the Law (in force at the time of the execution of the court decision), the decisions, actions or inaction of the state executor on the execution of a court decision can be appealed by the parties to the court that issued the executive document, *and by other participants in the enforcement proceedings and persons who are involved in enforcement actions – to the appropriate administrative court* in the manner prescribed by law. The decisions, actions or inaction of the state executive or another official of the state executive service for the execution of decisions of other bodies (officials) may be appealed to the appropriate administrative court in the manner prescribed by law.

In such circumstances, the Grand Chamber of the Supreme Court in its opinion noted that this dispute is subject to *administrative proceedings*¹⁵.

Disputes related to the execution of writs of execution in criminal proceedings are also considered in the order of administrative proceedings.

For example, the Grand Chamber of the Supreme Court considers erroneous the conclusions of the courts of previous instances in case No. 824/297/18-a.

According to parts 3 and 4 of Art. 535 of the Criminal Procedure Code of Ukraine, if the court decision or part of it is subject to execution by state enforcement agencies (private executor), the court issues a writ of execution, which refers to execution in the manner prescribed by the Law of Ukraine “On Enforcement Proceedings”. The bodies executing such a court decision, after its compulsory execution, inform the court that ruled this decision.

However, the provisions of the Criminal Procedure Code of Ukraine do not establish the procedure for appealing against the decisions,

¹⁵ Postanova Velikoï Palati Verxovnogo Sudu vid 30 travnya 2018 roku: sprava №815/2255/16 [Resolution of the Grand Chamber of the Supreme Court of May 30, 2018: case No. 815/2255/16] (2018). Reyestr.court.gov.ua Retrieved from <http://reyestr.court.gov.ua/Review/75296535> [in Ukrainian].

actions or inaction of the bodies of the state executive service and their officials on the execution of a court decision in criminal proceedings.

At the same time, in part 1 of Art. 287 of the Code of Administrative Procedure of Ukraine, it is established that participants in enforcement proceedings (except for the state executive or a private executive) and persons involved in carrying out executive actions have the right to apply to the administrative court with a statement of claim if they believe that the decision, action or inaction of the state executive or another official of the body of the state executive service or a private contractor violated their rights, freedoms or interests, as well as if the law does not establish another procedure for judicial appeal against the decisions, actions or inaction of such persons.

An analysis of the above legal provisions, together with the circumstances of this case, gives grounds for the Grand Chamber of the Supreme Court to conclude that a dispute over an appeal against the actions (inaction) of the state executive or another official of the body of the state executive service for the enforcement of a writ of execution issued by a court on a *criminal case is subject to consideration in the order of administrative proceedings*, since the Criminal Procedure Code of Ukraine does not establish a different procedure for judicial appeal¹⁶.

The Supreme Court, in a judgment of the Grand Chamber of May 19, 2020, in case No. 263/17218/18, gave an opinion on the *delimitation of cases of civil jurisdiction from economic*.

For example, as follows from the statement of claim in civil case No. 263/17218/18, the plaintiff considers a violation of his rights by the fact that the State Register of Encumbrances on Movable Property contains information about a tax lien on vehicles owned by him, and the State Fiscal Service sees no reason to terminate this tax lien.

¹⁶ Postanova Velikoï Palati Verxovnogo Sudu vid 27 bereznya 2019 roku: sprava № 824/297/18-a [Resolution of the Grand Chamber of the Supreme Court of March 27, 2019: case No. 824/297/18-a] (2019). Reyestr.court.gov.ua Retrieved from <http://www.reyestr.court.gov.ua/Review/81573910> [in Ukrainian].

According to part 1 of Art. 19 of the Civil Procedure Code of Ukraine, the courts in civil proceedings consider the requirements for the registration of property and property rights, and other registration actions, if such requirements are derived from a dispute in relation to such property or property rights, and if this dispute is subject to consideration in referred to local court for consideration with the same requirements.

Under the aforementioned circumstances, the Grand Chamber of the Supreme Court drew attention to the fact that the courts came to the erroneous conclusion that a dispute regarding claims against the bodies of the State Fiscal Service is not subject to consideration in civil proceedings, but belongs to the competence of economic courts.

Therefore, the Supreme Court overturned the decision of the district court and the decision of the court of appeal, and sent the case in this stage to the resolution court to continue consideration¹⁷.

2. Period of presentation for execution of the judgment.

Article 12 of the Law of Ukraine “On Enforcement Proceedings” stipulates that executive documents can be presented for compulsory execution within three years, except for certificates of commission regarding labour disputes and executive documents, according to which the claimant is the state or state body, which can be presented for compulsory execution within three months.

This period is established for the execution of the decision from the next day following the entry into force or the end of the period established for the postponement or installment plan of the execution of the decision, and if the decision is subject to immediate execution – from the next day following its adoption.

¹⁷ Postanova Velikoï Palati Verxovnogo Sudu vid 19 travnya 2020 roku: sprava №263/17218/18 [Resolution of the Grand Chamber of the Supreme Court of May 19, 2020: case No. 263/17218/18] (2020). Reyestr.court.gov.ua Retrieved from <https://reyestr.court.gov.ua/Review/90021620> [in Ukrainian].

When the Grand Chamber of the Supreme Court was considering case No. 295/6656/14-c, the Supreme Court noted that the courts of previous instances established that the court decision on the basis of which the writ of execution was issued entered into force on February 15, 2016. Therefore, the deadline for submitting an executive document began on February 16, 2016 and ended on February 15, 2019.

In this regard, the Grand Chamber of the Supreme Court agreed with the applicant's assertion that the final date for applying to the state executive service with a court order is 15 February, 2019.

Therefore, the Court of Appeal incorrectly set the final day for such an appeal – February 17, 2019¹⁸.

Furthermore, the Supreme Court, as part of the panel of judges of the Second Court Chamber of the Civil Court of Cassation, when considering case No. 127/2-1455/2010, established that the executive document was repeatedly presented for execution and returned to the recoverer due to the debtor's lack of property that could be applied for collection (resolution of the state executive of December 29, 2014).

In accordance with Art. 23 of the Law of Ukraine "On Enforcement Proceedings" (as amended by the time the order was issued on the return of the enforcement document to the claimant – December 29, 2014), *the deadline for presenting the enforcement document for execution is interrupted due to the presentation of the enforcement document for execution*. After the interruption of the period for the presentation of the court order for execution, *the course of this term is resumed*. The time elapsed before the interruption of the period shall not be included in the new term. In the event of the return of the court order to the recoverer due to the impossibility of the full or partial execution

¹⁸ Postanova Velikoï Palati Verxovnego Sudu vid 29 veresnya 2020 roku: sprava № 295/6656/14-c [Resolution of the Grand Chamber of the Supreme Court of September 29, 2020: case No. 295/6656/14-c] (2020). Reyestr.court.gov.ua Retrieved from <https://reyestr.court.gov.ua/Review/92732461> [in Ukrainian].

of the decision, the period for presenting the order of execution for execution is calculated from the day the court order is returned to the recoverer.

The fifth part of Art. 47 of the Law stipulates that the return of a writ of execution to a claimant does not deprive him of the right to re-submit a writ of execution for execution within the time limits established by Art. 22 of this Law.

The specified norm established that the period for the presentation of the executive document for execution is interrupted, in particular, in the case of the presentation of the executive document for execution. In the event of the return of the writ of execution to the claimant due to the impossibility of fully or partially executing the decision, the period for presenting such a document for execution after the interruption is established from the day of its return. In the case of the return of the executive document in connection with a prohibition established by law on the foreclosure of the debtor's property or money, as well as other enforcement actions against the debtor, this is from the date of expiration of this prohibition.

Part 5 of Art. 37 of the Law (already in the new edition of June 2, 2016) established that the return of a writ of execution to a claimant does not deprive him of the right to re-submit a court order for execution within the time limits established by Art. 12 of this Law.

Thus, from the moment of interruption of the period for the presentation of a writ of execution for execution, and in connection with its re-presentation for execution, the course of the term begins anew from the next day following its return, which in this example is December 30, 2014.

Therefore, the claimant had the right to present a writ of execution for execution within three years – from December 30, 2014, to December 30, 2017.

The Supreme Court established that the recoverer (bank) again submitted the writ of execution for execution only on September 18, 2018,

that is, *after three years* from the date of the resolution to return the writ of execution to him. According to his statement, dated September 18, 2018, the state bailiff opened enforcement proceedings.

According to clause 2 of part 4 of Art. 4 of the Law of Ukraine “On Enforcement Proceedings” (as amended as of the date of issuance of the order by the state resolution of September 21, 2018), the executive document is returned to the recoverer by the body of the state executive service, or added by the private executor without being accepted for execution, within three working days from the date of its presentation, if the statutory deadline for the presentation of the executive document for execution has been missed.

Part 6 of Art. 12 of this Law states that a recoverer who has missed the deadline for submitting a court order for execution has the right to apply for the restoration of such a deadline to the court that considered the case as a court of first instance.

However, the claimant did not apply to the court with such a statement and the court did not make a decision on the restoration of the missed deadline for the presentation of the court order for execution. According to procedural legislation, this issue is the exclusive competence of the court. The powers of the state executor do not include the resolution of the issue of restoring a term missed by a claimant when making a resolution to open enforcement proceedings.

The Supreme Court found that the bailiff opened enforcement proceedings after the expiration of the period for the presentation of the enforcement document for execution and thus violated the requirements of the law, and therefore went beyond his powers. Therefore, the Court of Cassation, in its decision of September 16, 2020, came to the correct conclusion that there were no legal grounds for satisfying the cassation appeal of the recoverer¹⁹.

¹⁹ Postanova Verxovnogo Sudu u skladi kolegii suddiv Drugoi sudovoï palati Kasacijnogo civilnogo sudu vid 16 veresnya 2020 roku: sprava № 127/2-1455/ 2010 [Resolution of the Supreme Court in the composition of the panel of judges of the Second Court Chamber of the Civil Court of Cassation of September 16, 2020: case No. 127/2-1455/2010] (2020). Rejestr.court.gov.ua Retrieved from <https://rejestr.court.gov.ua/Review/91854911> [in Ukrainian].

3. Issuance of a duplicate of a writ of execution and its presentation for compulsory execution

The Supreme Court, as a member of the panel of judges of the First Court Chamber of the Civil Court of Cassation, considering case No. 127/2-3538/10, established that in December 2019, the claimant applied to the court for a duplicate of a writ of execution and the restoration of the time limit for the presentation of the writ of execution for execution in a civil case on the recovery of penalties for the payment of alimony. The original of the court order was lost when sent by mail, and therefore the deadline for its presentation for execution by the recoverer was missed for good reason.

Analyzing clause 17.4 of Section XIII “Transitional Provisions” of the Civil Procedure Code of Ukraine, the only reason for the court to issue a duplicate of a writ of execution is regarding its loss.

A duplicate is a document that is issued to the recoverer to replace the lost original and is valid as the original document. The original writ of execution is considered lost when it is lost, stolen, destroyed or substantially damaged, which subsequently makes it impossible to execute.

Similar legal findings are set out in the decisions of the Supreme Court of 15 November, 2018, in case No. 474/783/17 and of 10 October, 2018, in case No. 2-504 /11.

Considering this case, the Supreme Court proceeds from the fact that *a duplicate of the executive document is issued in place of the lost original only if there is sufficient evidence that the executive document is really lost.*

When deciding on the matter of issuing a duplicate of a writ of execution in connection with its loss, the applicant must provide the court with evidence confirming the loss of the writ of execution, and the court must check: whether the court decision on the basis of which the court issued the writ of execution has been executed; whether this judgment has lost its legal force.

A similar legal conclusion is set out in the resolution of the Supreme Court of October 22, 2018, in case No. 2-824/2009, in which the Court notes that one of the grounds for the possibility of issuing a duplicate of a writ of execution is the filing of an application within the period established for the presentation of an executive document for execution. According to the first part of Art. 433 of the Civil Procedure Code of Ukraine, in the case of missing the deadline for presenting a writ of execution for execution for reasons that the court recognized as valid, the *missed deadline can be restored*.

Thus, the basis for renewing the period for the presentation of a writ of execution for execution is the fact that the recoverer missed such a period for valid reasons.

Considering this case, the Supreme Court indicated which reasons are valid. In particular, such reasons are associated with objective, insurmountable, significant difficulties for the recoverer to obtain and submit an enforcement document for compulsory execution within the period established by law.

Nevertheless, the validity of the reasons for the missed deadline for the presentation of a writ of execution for execution is associated not only with the time of the direct awareness of the recoverer regarding certain circumstances (facts of the violation of his rights), but also with the objective possibility of the recoverer knowing about these circumstances. The ability to know about the violation of ones rights follows from the general principles of the protection of civil rights and interests, according to which the recoverer, having the right of defence, exercises this at his own discretion in the manner prescribed by law, which creates an opportunity for his rights to be infringed. The duty of proving the time at which the recoverer became aware of the violation of his rights rests only with him.

According to the findings of the resolution of the Grand Chamber of the Supreme Court of August 21, 2019, in case No. 2-836/11, the Supreme Court concludes that if the *deadline for presenting an executive*

document for execution has not expired or it has been restored by the court, then an application for a duplicate of this document is deemed to have been filed if within the time period established for its presentation for execution.

In our example, the courts of appeal and cassation established that the judgment was made on June 30, 2010, the original writ of execution was issued on April 1, 2011, its execution began on April 14, 2011, but the applicant became interested in the enforcement proceedings only in 2019.

It is known from the letters in the case file that the writ of execution was sent by the departments of the state executive service for execution at the debtor's place of residence by December 26, 2012. In the last letter, the district department of the state executive service informed the recoverer that the enforcement proceedings were closed by the decree of the state executor dated December 26, 2012, and sent for execution to another executive service. However, the recoverer was not at all interested in where exactly the execution document was.

In this example, the Supreme Court refused to satisfy the recoverer's cassation appeal and came to the following conclusion: *the party that participates in the process is obliged, within a certain interval of time, to take an interest in the enforcement proceedings in his case, to use in good faith the procedural rights belonging to him and to strictly fulfil his procedural obligations*²⁰.

The following example shows that the resolution of the court of appeal is motivated by the fact that the court of first instance came to the correct conclusion about the satisfaction of the application of the banking institution for the issuance of a duplicate of the writ of execution, since it was lost through the fault of the executive service, which makes impossible the further execution of the court decision on the collection of the credit debt from the debtor in favor of the bank. There is no

²⁰ Постанова Верховного Суду у складі колегії суддів Першої судової палати Касаційного цивільного суду від 23 вересня 2020 року: справа № 127/2-3538 /10 [Resolution of the Supreme Court in the composition of the panel of judges of the First Court Chamber of the Civil Court of Cassation of September 23, 2020] (2020). Reyestr.court.gov.ua Retrieved from <https://reyestr.court.gov.ua/Review/91722784> [in Ukrainian].

evidence in the case file about the delivery of the resolution to return the executive document and its original to the banking institution, sent by the regional department of the state executive service to the same bank.

According to parts 1 and 2 of Art. 370 of the Civil Procedure Code of Ukraine, in place of the lost original of the writ of execution or court order, the court that issued the writ of execution (court order) has the right, upon the request of the recoverer or the procedural document (presentation) of the state executor, to issue a duplicate of it. An application for the issuance of a duplicate is considered in a court session with the summons of the parties and interested persons. Their failure to appear is not an obstacle to resolving the matter of issuing a duplicate.

In a ruling dated September 15, 2020, the Court of Cassation of the Supreme Court established that the original writ of execution, issued on October 16, 2013, was lost during its transfer to the recoverer. Consequently, the Supreme Court noted that the courts of previous instances came to the correct conclusion about the existence of grounds for issuing a duplicate of the writ of execution to the recoverer (bank)²¹.

4. Prolonged execution of the judgment

According to part 1 of Art. 41 of the Law of Ukraine “On Enforcement Proceedings”, if the resolution of the executor regarding the end of the enforcement proceedings or the return of the enforcement document to the recoverer is recognized by the court as illegal or is cancelled in accordance with a procedure established by law, then the enforcement proceedings shall be restored by order of the executor no later than the working day following the day the executor receives this decision.

²¹ Postanova Verxovnogo Sudu u skladi kolegii suddiv Pershoi sudovoï palati Kasacijnogo civilnogo sudu vid 15 veresnya 2020 roku: sprava № 753/18590/17 [Resolution of the Supreme Court in the composition of the panel of judges of the First Court Chamber of the Civil Court of Cassation of September 15, 2020] (2020). Reyestr.court.gov.ua Retrieved from <https://reyestr.court.gov.ua/Review/91644240> [in Ukrainian].

In the appeal, the recoverer in case No. 344/8651/17 referred to the fact that after the city court cancelled the resolution of the state executor regarding the end of the enforcement proceedings on February 17, 2017, the executor issued a resolution to resume enforcement proceedings only on April 6, 2017, that is, 1,5 months following the date of the court resolution. According to the recoverer, this fact indicates the inaction of the executor.

According to the content of part 2 of Art. 41 of the Law, in the event of the resumption of enforcement proceedings, the recoverer, the court or the body (official) to whom the enforcement document was returned, is *obliged to submit it for execution within one month from the date of receipt of the resolution to resume enforcement proceedings*.

In violation of these norms of the Law, on May 22, 2017, the bailiff issued a resolution on the appointment of compulsory actions for June 6, 2017, and on June 2, 2017, at the request of the debtor, issued a resolution on their postponement. The next action of the state executor was the departure of the executive document to the place of execution only on September 14, 2017.

The first part of Art. 32 of the Law provides that in the presence of circumstances that impede the conduct of enforcement actions (illness of a party to enforcement proceedings, business trip of a party to enforcement proceedings, natural disaster, etc.), or for other reasons, as a result of which the parties were deprived of the opportunity to exercise the rights provided for by this law, the executor may postpone the enforcement actions on his own initiative or at the request of the recoverer or the debtor for a period of only up to 10 working days.

However, the court of appeal did not discover the reasons for the prolonged non-execution of the enforcement document (from June 2, 2017, to September 14, 2017), and also did not discover whether this is a violation of the recoverer's right of access to justice.

Therefore, the court of cassation partially satisfied the cassation appeal of the recoverer and cancelled the resolution of the court of appeal, and sent the case for reconsideration to the court of appeal²².

5. Availability of evidence for the enforcement of the judgment

In accordance with the provisions of Art. 76 of the Civil Procedure Code of Ukraine, Art. 73 of the Economic Procedural Code of Ukraine and Art. 72 of the Code of Administrative Procedure of Ukraine, evidence is any data on the basis of which the court establishes the presence or absence of circumstances (facts) substantiating the claims and objections of the participants in a case, and other circumstances that are important for the correct resolution of the case. These data are established by the following means: 1) written, material, electronic evidence; 2) conclusions of experts; 3) witness testimonies.

At the same time, evidence must be appropriate, admissible, credible and sufficient. In the absence of one of the listed features of evidence, the court has the right to refuse to accept the evidence.

However, in disputing the decisions, actions or inaction of the state executor, the parties to the enforcement proceedings do not always provide appropriate and admissible evidence for the case materials, which results in the violation of their rights in the execution of the court decision.

For example, the recoverer and the debtor did not provide the bailiff with evidence of confirmation of the enrolment of previously collected funds under a writ of execution, as a result of which there was a double collection of the enforcement fee and the costs of enforcement actions.

²² Postanova Verxovnogo Sudu u skladi kolegii suddiv Pershoi sudovoï palati Kasacijnogo civilnogo sudu vid 23 veresnya 2020 roku: sprava № 344/8651/17 [Resolution of the Supreme Court in the composition of the panel of judges of the First Court Chamber of the Civil Court of Cassation of September 23, 2020]. Reyestr.court.gov.ua Retrieved from <https://reyestr.court.gov.ua/Review/92173349> [in Ukrainian].

Thus, on July 1, 2016, the state executor of the State Enforcement Service Department issued a resolution to open enforcement proceedings regarding the relevant claim of the recoverer. During the enforcement actions, it was established that the debtor receives income in one of the enterprises and on April 6, 2017, in accordance with Art. 68–70 of the Law of Ukraine “On Enforcement Proceedings”, the executor issued a resolution on the re-enforcement of the debtor’s income.

Considering that as of July 1, 2016 (re-application of the writ of execution for execution), *the recoverer and the debtor did not provide the bailiff with evidence of confirmation* of the previously collected funds from the debtor, the Supreme Court noted that the courts of previous instances came to the correct conclusion that there were no violations in the actions of the state executor²³.

In the following example, the court of cassation, considering case No. 2-1078 /11, found that its materials contained information about the return of two writs of execution to the recoverer by the State Enforcement Service Department. However, these executive documents were lost when sent by mail, which is confirmed by another letter from this executive service.

Considering this dispute, the appellate court did not examine all the evidence, and also did not establish all the circumstances that are relevant to the case, namely: the circumstances that are associated with the sending and receiving of the originals of the writ of execution. This led to a premature conclusion that the fact of the loss of executive documents was not proven.

In addition, the Supreme Court noted that in the materials of the civil case there is no resolution of the state executor on the return of

²³ Постанова Верховного Суду у складі колегії суддів Другої судової палати Касаційного цивільного суду від 04 вересня 2020 року: справа № 182/2751/17 [Resolution of the Supreme Court in the composition of the panel of judges of the Second Court Chamber of the Civil Court of Cassation of September 04, 2020: case No.182/2751/17] (2020). Reyestr.court.gov.ua Retrieved from <https://reyestr.court.gov.ua/Review/91366927> [in Ukrainian].

the executive documents to the recoverer, the statement of the recoverer (the state executive or the post office) about the loss of the executive documents is not attached to the application, and the court of appeal did not examine the materials of the enforcement proceedings on the subject of the proper content of the writ of execution and its delivery to the recoverer, which is important for the correct decision of the dispute.

Taking into account the failure to investigate the proper and admissible evidence and all the circumstances of the case, the court of cassation, by its resolution of September 23, 2020, partially satisfied the recoverer's cassation appeal and sent the case for reconsideration to the court of appeal²⁴.

6. Conclusion

This article provides an overview of the practice of the Supreme Court in civil and administrative cases in resolving disputes related to the execution of court decisions.

The relevance of this review of judicial practice is determined by the specific categories of the cases under consideration, in which the most problematic issues arise. These are: the delimitation of the judicial jurisdiction to appeal against the decisions, actions or omissions of the state executive or another official of the body of the state executive service; the period of presentation for the execution of a judgment; the issuance of duplicates of executive documents and their presentation for compulsory execution; the long-term compulsory execution of a court decision; the availability of evidence for the enforcement of a judgment.

²⁴ Postanova Verxovnogo Sudu u skladi kolegii suddiv Tretoï sudovoï palati Kasacijnogo civilnogo sudu vid 23 veresnya 2020 roku: sprava № 2-1078/11 [Resolution of the Supreme Court in the composition of the panel of judges of the Third Court of Justice of the Civil Court of Cassation of September 23, 2020: case No. 2-1078/11] (2020). Reyestr.court.gov.ua Retrieved from <https://reyestr.court.gov.ua/Review/91854907> [in Ukrainian].

The Supreme Court's practice of the same application of legal norms by national courts is set out in its legal conclusions, which are contained in the relevant decisions.

An overview of the practice of the Supreme Court on enforcement proceedings can be useful for such application in the practical work of a public (private) executor and public enforcement agencies, as well as in the activities of judges who consider cases of this category.

Już w sklepie Currendy!
www.sklep.currenda.pl

Zasady postępowania egzekucyjnego a standardy wykonywania zawodu komornika sądowego

Aleksandra Monarcha-Matlak
Dominika Skoczylas

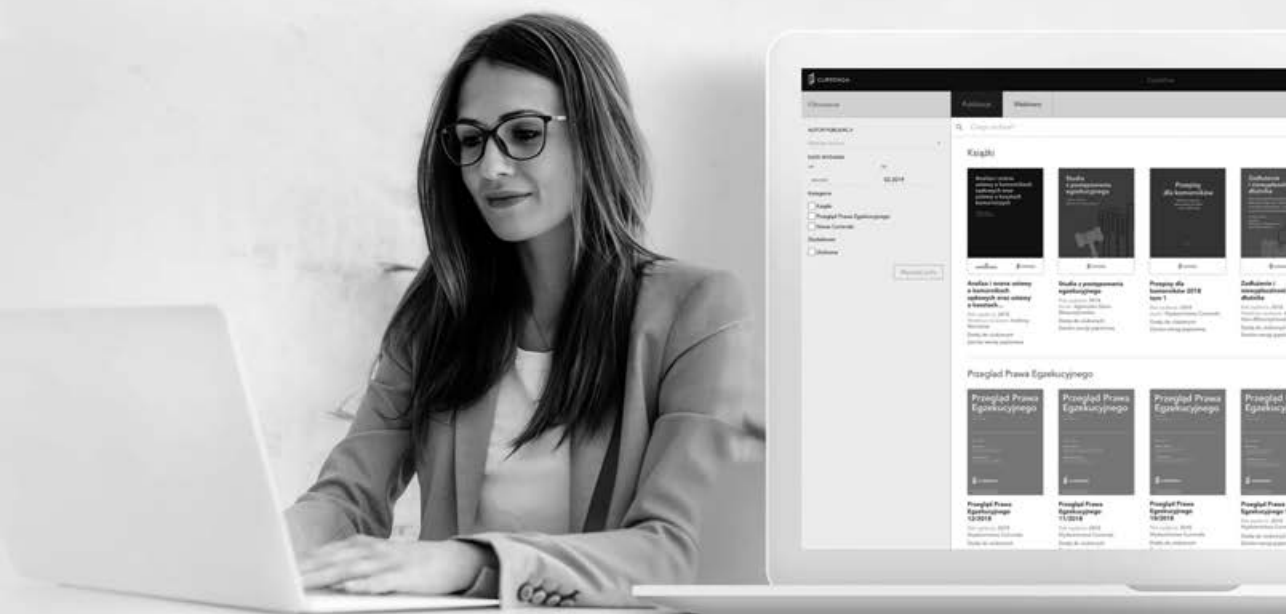
CURRENDA

DOSTĘPNA W CZYTELNI

www.czytelnia.currenda.pl

Elektroniczny dostęp do wiedzy

o postępowaniu sądowym i egzekucyjnym

Czytelnia Currenda to cyfrowy dostęp do wiedzy z zakresu postępowania zabezpieczającego i egzekucyjnego w zasięgu ręki. Dzięki inteligentnemu wyszukiwaniu znajdziemy odpowiedź na każde pytanie z dziedziny egzekucji sądowej.

Bogate metody wyszukiwania

Wyszukiwanie w wybranych publikacjach po tytule, autorze, datach, frazach czy kategoriach.

Przeglądanie zakładek

Dzięki możliwości przeglądania zakładek nie tracimy czasu na porównywanie zaznaczonych fragmentów.

Sprawna nawigacja

W panelu Czytelni wyświetla się informacja o numerze części, rozdziału i podrozdziału.

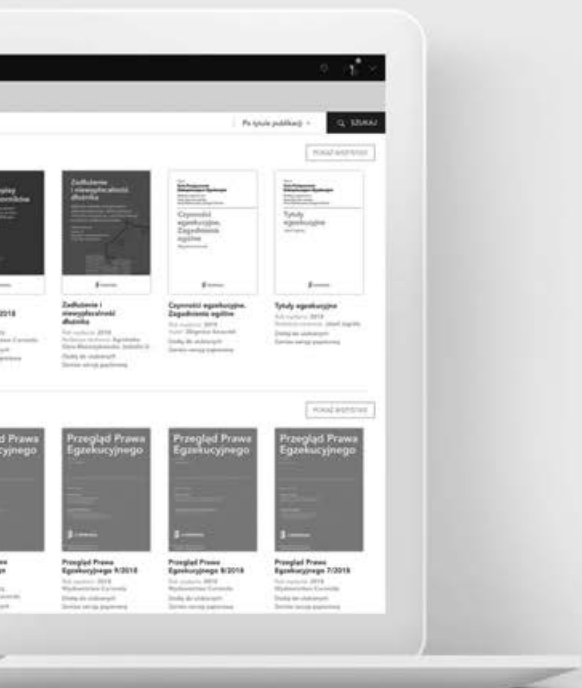
Aktywne spisy treści

Wystarczy jedno kliknięcie w wybraną linijkę spisu treści, a zostajemy automatycznie przekierowani do wskazanej części publikacji.

Webinaria na gorące tematy

Wykłady z zakresu przepisów i rozwiązań bieżących problemów egzekucji prowadzone przez autorytety z dziedziny prawa.

Cała wiedza w jednym miejscu

„Nowa Currenda”

Wszystkie wydania z ostatnich 2 lat

„Przegląd Prawa Egzekucyjnego”

Wszystkie wydania z ostatnich 15 lat

Publikacje książkowe Wydawnictwa Currenda

Wszystkie zdigitalizowane wydania

Webinaria

Cykliczne prezentacje i wykłady eksperckie

Jak zacząć korzystać?

ZAREJESTRUJ SIĘ NA STRONIE: WWW.CZYTELNIA.CURRENDA.PL

0 zł
miesięcznie

Dostęp do **wszystkich** wydań
„Nowej Currendy”

Limitowany dostęp do
publikacji książkowych

Limitowany dostęp do
„Przeglądu Prawa Egzekucyjnego”

Limitowany dostęp do Webinarów

Limitowany dostęp
dla 1 użytkownika w ramach
jednej kancelarii

50 zł netto
miesięcznie

Dostęp do **wszystkich** wydań
„Nowej Currendy”

Dostęp do **wszystkich**
elektronicznych pozycji książkowych

Dostęp do **wszystkich** wydań
„Przeglądu Prawa Egzekucyjnego”

Dostęp do **wszystkich** Webinarów

Dostęp do **wszystkich** aktywów
dla 5 użytkowników w ramach
jednej kancelarii

Masz pytania? Służymy pomocą

Zadzwoń: 58 712 90 50 wewn. 3 lub napisz: marketing@currenda.pl

Przegląd Prawa Egzekucyjnego

NR 3/2021

WSPIERAMY PROFESJONALISTÓW

al. Niepodległości 703A
81-853 Sopot

tel.: +48 58 550 38 75
faks: +48 58 712 90 65
e-mail: marketing@currenda.pl
www.currenda.pl/przegląd
www.sklep.currenda.pl

Nakład PPE: 600 egz.

Cena: 71 zł